

20. mai 2002

Kr. 10,-

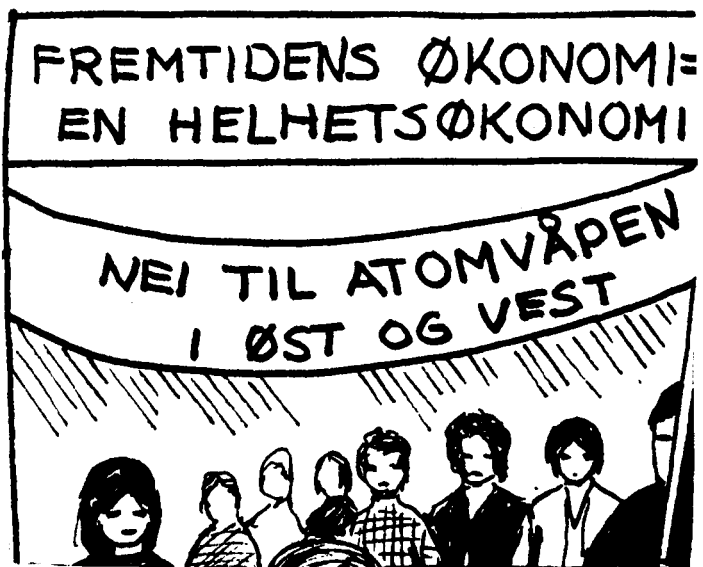
67. årgang

ORGAN FOR MENTAL, SOSIAL OG ØKONOMISK NYORIENTERING

Nr. 5

VÅRT MÅL: Et fritt levende selvvirksomt samfunn
 VÅR METODE: Selvkontroll og hensynsløs, men objektiv kritikk
 VÅRT MIDDEL: Ny livsorientering bygget på Kristusimpulsen

MOTTO: Riv ned alle gjerder som skiller menneskene og hindrer dem fra å oppleve og erkjenne våre dype fellesinteresser innenfor vårt felles samfunn. Frem med helhetsfølelsen og totalitetsbevisstheten. Ned med partipolitikken og klassekampen. Frem med det frie levende selvvirksomme samfunn.

Vårt naturstridige pengesystem må ende i krig

Det som er det mest håpløse ved vårt nåværende pengesystem, er at produsentene aldri kan komme ut av gjelden til bankene. Jo mer de ville forsøke på det, jo hurtigere ville de fremkalle nedgangstider og økonomisk depresjon. Skal samfunnet gå frem i velstand og leveforholdene bli lettere, som både de tekniske fremskritt og naturens rike forrådsammer gir oss rett til å forlange, må produksjonslivet ha flere penger mellom hendene for å kunne distribuere den stadig voksende produksjon. Disse penger kan i dag bare lages av bankene (utstedes som bankkreditt), følgelig må produsentene komme i større og større gjeld. Vil man forsøke å betale noe av denne gjeld, tilintetgjør man samtidig betalingsmidlet, idet nemlig ethvert banklån som betales tilbake uten samtidig å bli utlånt på nytt, gjør at en tilsvarende pengemengde forsvinner. Hver gjeld som betales tilbake gjør det således vanskeligere å få penger til å betale neste gjeld. Lenge før gjelden var betalt, ville derfor produsentene være ruinerte, og med dem også alle andre. Så lenge vi godtar vårt nåværende system, må vi derfor finne oss i en stadig voksende gjeldsbyrde og i stadig tilbakevendende depresjonstider. I de siste 100 år har dette foregått så lovmessig at såkalte eksperter, som skriver lange avhandlinger om symptomene, mens de iakttar den dypeste taushet om årsaken, har kalt det for: «The Trade Cycle». For da å få avtakere for den produksjon som på grunn av pengemangel ikke kan selges i hjemlandet, blir der kamp om markeder i fremmede land og verdensdeler, og det fører til kald og senere varm krig. Gladys Bing har satt denne utvikling opp i følgende fire punkter:

1. «Vi produserer for lånte penger. Renter og profitt må tas med i vareprisen, følgelig kan produsentene ikke kjøpe hele produksjonen. Resultat: Der blir flere varer enn penger, dvs. deflasjon. Det skaper kamp om markeder, og sammen med den konkurranse som interesse-sfærer som den ledige pengekapital forårsaker, må det føre til krig.

2. Når krigen kommer, omlegges en stor del av industrien til krigsproduksjon. Millioner av unge mennesker kalles inn til militærtjeneste,

og alle lønninger stiger. Når disse lønninger kommer på markedet, kan de ikke kjøpe sin egen produksjon, for den eksisterer ikke lenger, den er sprengt i luften eller ligger på havets bunn, følgelig må de «utvane» de réelle penger. Det blir for mange penger og for få varer, eller som man sier: inflasjon. Vårt nåværende pengesystem må derfor nødvendigvis føre til deflasjon og fattigdom. Dette «retter» det på ved at det skaper krig og inflasjon. I begge tilfeller vinner systemet og menneskene taper.

3. Mens krigen varer, oppfordres vi til å tegne krigslån. De fleste av oss biter på «kroken». Vi låner til oss selv og gir oss selv løfte om høye renter. Lånene bruker vi til krigsproduksjon. Dette øker inflasjonen. Vår villighet til å «ofre» for fedrelandet, består altså i at vi selv knytter det rep som vi senere henges i.

4. Når krigen er over, «glemmer» vi det faktum at den allerede er betalt: i form av økt arbeid, i forsakelser og lidelser av mange slag. Til hver krigsmaskin er der nemlig knyttet et tall, og disse leses vi på oss til evig forrentning. Dette gjør at freden blir en byrde, gjenreisningen hindres, og grunnlaget for en ny krig legges med naturnødvendig lovmessighet.»

Pengenes funksjon

For å forstå den rolle pengene spiller, må vi bli klar over at de for individet er nøyaktig det motsatte av hva de er for samfunnet. Siden pengene er et byttemiddel, blir deres oppgave å formidle varer og tjenester som er for salg. Det individ som da har et pengekrav i sin lomme, f.eks. en ti-kroner, har som medlem av et samfunn rett til å gå til samfunnets markeder og forlange den innløst i varer eller tjenester. Samfunnet derimot har i og med sin pengeutstedelse forpliktet seg til å produsere disse varer. For individet blir da ti-kronen rikdom, mens den for samfunnet blir gjeld. Vandringen av penger fra individ til individ, blir et slags motbilde til de varer som hver dag produseres og til de tjenester som utføres. Det kan nesten betraktes som to tannhjul som griper inn i hinannen, og som der aldri ville være noe kluss

med hvis man ikke brakte forstyrrelser inn. Etter som samfunnet vokste og utviklet seg, ville vareproduksjonen og tilbudet av tjenester øke, og der ville bli bruk for en tilsvarende pengemengde. I et samfunn som hadde løst det økonomiske spørsmål, ville der da være en offentlig kontrollinstans, i likhet med det vi nå har for mål og vekt, som instruerte regjeringen om hvor mange penger som måtte utstedes for at forholdet mellom varer og gjenstander på den ene side og den sirkulerende pengemengde på den annen ble holdt i samme forhold som tidligere. Man ville også da sørge for at all starting av nye bedrifter ble møtt på en ærlig måte, nemlig ved oppsparte midler, for selv hvor man har gjeldfrie penger, må disse bringes inn først der hvor produksjonen kommer ut. I motsatt fall vil de nye penger bare konkurrere om de varer som allerede foreligger. Da vil de virke inflaterende, og når den produksjonen som de skulle finansiere, kommer ut, kan ikke den selges uten at der igjen utstedes nye penger. Man kan også si det slik: All ny produksjon må skje ved gammel produksjon. I et samfunn som innrettet seg på en slik måte, ville der ikke forekomme hverken deflasjon eller inflasjon, for

$$\text{Pengeverdien} = \frac{\text{varemengde}}{\text{pengemengde}}$$

Hvis man innretter seg i overensstemmelse med denne lov, ville samfunnets vekst og trivsel stadig øke, og alle friksjonsmomenter ville reduseres.

Pengene, både de rørlige og urørlige, ville bli utstedet av samfunnet, og siden utstederen får gratis det som alle andre må arbeide for, ville inntekten av pengeutstedelsen komme samfunnet til gode og erstatte den nåværende direkte og indirekte beskatning. Det meget misbrukte ord «omløpshastighet», ville da være avhengig av den eneste naturlige ting, nemlig tiden mellom sed og høst, eller tilsvarende forhold i industrien. Bankene i et slikt samfunn ville ikke bli en privat forretning som nå, men offentlig clearing-house som formidlet kjøp og salg av alle slags transaksjoner i for-

retningslivet. Den utgift som var forbundet med å ha slike clearinghouse, måtte naturligvis bæres av dem som benyttet dem. Vi kan også sammenligne dem med et vannbasseng, hvor vannstanden stiger eller synker i samme forhold som nedbørmengde og forbruk. Like naturlig som det ville være å «tjene» vann på forbrukernes bekostning, like unaturlig burde det være å tjene seg rik på folks penger.

Rørlige og urørlige penger

Istedenfor denne enkle ordning har verden i dag innrettet seg helt annerledes. Samfunnene har gitt fra seg sin enerett til å utstede penger til et privat konsortium, og dermed er vi kommet ut på skrånplanet. Særlig drastisk er dette blitt etter oppdagelsen av sjekksystemet i 1884 og dets stadig større bruk etter den tid.

Det som gjør det så vanskelig for folk flest å se det enorme bedrag som vi blir utstatt for gjennom den moderne pengepolitikk, er det forhold at de aller fleste av oss bruker bare rørlige penger, skillemynt eller sedler. Disse spiller imidlertid en forsvinnende liten rolle i forhold til de såkalte imaginære eller urørlige penger. De fabrikeres med et pennestrøk og består bare av tall i bankenes bøker, men det er de som avgjør vår økonomiske skjebne. Hvis noen ikke vil tro meg, bør de slå opp i Encyclopedia Britannica, som gjelder for å være verdens beste bibliotek. Det heter der: «Banks lend by creating credit. They create the means of payment out of nothing». (Bankene låner ut penger ved å gi kreditt. De fabrikerer betalingsmidlet av intet.)

Det som gjør at man kan benytte seg av denne listige måte uten at folk får øye på det, er det forhold at banklån kan gis og betales tilbake uanstendig. Lånes der ut mer enn der betales tilbake, lages der penger, og betales der tilbake mer enn der lånes ut, ødelegges der et tilsvarende beløp. Så lenge man ikke forlanger at bankene skal holde kontanter i forhold til sine forpliktelser, kan dette fiktive spill stige til de største høyder.

Samfunnsliv

Grunnlagt
1931

Med i redaksjonen

Sosialpsykologisk avis

Organ for folkebevegelsen
for ny livsorientering
(Tidligere Samfundspartiet)Astrid Strømme
Indre Sædal 16
50 44 NattlandBertram Dybwad Brochmann
grunnleggerAnders Ryste
disponent og
hjelperektor
6150 ØrstaDag Ove Johansen
8200 Fauske
tlf. 756 42 754E-post: dagoj@online.no
redaktørVed innbetalinger benyttes
NB!
Postgironr.: 0532.08.40645Internett: <http://home.online.no/~dagoj/SAMFLIU.HTM>
eller direkte link <http://samfunnsliv.freeservers.com>

LEDER -

Hvorfor blir det krig?

Situasjonen i Midt-Østen er labil. Ariel Sharon er godt i gang med å pådra seg ansvar for krigsforbrytelser i Gaza og på Vestbredden. Sharon er også tildelt ansvaret for andre forbrytelser av en israelsk parlamentskommisjon.

Det viser seg også at USA samler støtte til amerikanske militære angrep på Irak. Målet er å fjerne Saddam Hussein (Dag og Tid 16/3 2002). Konklusjon: Situasjonen i Midt-Østen er labil og fare for en ny storkrig er tilstede. Det tilbakevendende spørsmål er: Hvorfor blir det krig? Hva er årsaken?

Fattigdom, nød og sult er årsaken til krig og sult sier mange i dag. Forsker Dan Barik, Senter for Utvikling og Miljø, har i en analyse karakterisert fattigdom som uttrykk for bl.a. nød, lav levestandard, mangel på rettigheter, begrenset ressurstilgang, ulikhet, klasseskille og uakseptable vanskeligheter som årsaksfaktorer til krig (Fredsviljen 1/2000). Dette ser selvsagt riktig. Ingen er vel uenig i det.

Mange journalister skriver om Midt-Østen og Irak i dag. Det er bra. Men likevel: *Hvorfor er alle fredsvenner så redde for å komme med virkelige nye og alternative løsninger?* Forholdene rundt om i samfunnet og nedover i Europa er ikke ulik situasjonen slik den var før 2. verdenskrig. Dette har noe å gjøre med den måten samfunnet er organisert og bygget opp på. Nevropedagogikken sier at vi har et informasjonssamfunn som har røtter i hjernens datadel. Hva betyr det? Jo, det innebærer at alt i samfunnet organiseres på en mekanisk, lineær og systematisk måte. Alt som ikke lar seg passe inn forkastes som ubrukelige løsninger. Men situasjonen er labil flere steder i Europa, og spørsmålet er om vi våger å ta fatt på løsningene til BDB. Gjør vi det? Selv om de ikke passer inn i informasjonssamfunnet?

Først av alt: Krig kommer av manglende kjøpekraft, mettede markeder og manglende forutsetninger for avsetning av produksjonen. Og når hjulene i samfunnet ikke «går rundt» utvikles det en økonomisk kortslutning. Krig er dessuten i dag et «lønnsomt prosjekt». Noen kan tjene penger på den.

Hva ville BDB gjøre med dette? Jo, han ville få pengene til å fungere på en annen måte og med en annen verdimåler bak (økologisk). Hans svar på løsning av årsakene til krig og sult er altså: 1) Pengene må fungere etter andre «teorier». 2) Innenfor et lønnsomt prisfall og dekapitaliseringsprogram. Dette vil gradvis avvikle pengenes «egenverdi» og litt etter litt gi forutsetninger for alle til å få del i verdens ressurser. Våger vi dette? Alt dette er utførlig behandlet i bl.a. G.E. Bonde sine bøker.

Astrid Strømme

PS: Det er dannet et landsomfattende nettverk for radikale økonomer nylig. Hvem kontakter de? Se side 7 i Samfunnsliv.

 AS

Redaktører 2002

JANUAR: Astrid Strømme
FEBRUAR: Dag Ove Johansen
MARS: Astrid Strømme
APRIL: Dag Ove Johansen
MAI: Astrid Strømme

JUNI: Astrid Strømme
AUGUST: Astrid Strømme
SEPTEMBER: Astrid Strømme
OKTOBER: Astrid Strømme
NOVEMBER: Astrid Strømme
DESEMBER: Astrid Strømme

Dag Ove Johansen
Astrid Strømme
Dag Ove Johansen
Astrid Strømme
Dag Ove Johansen
Astrid Strømme

Sommertreff 2002

VESTNES FJORDHOTELL

Tlf. 71 18 89 99 – fax 71 18 89 98, v/ Paulus Sivertsen

Prisar Sommerstevne 2002

20/7 – 25/7 2002

Vi tilbyr følgende priser:

Kr 500,- pr. person i dbl.rom inkl. frukost, lunch og middag (kr 2500,-)

Kr 600,- pr. person i enk.rom inkl. frukost, lunch og middag (kr 3000,-)

Kr 150,- pr lunch/middag for ikke-boende.

Vi håper tilbudet faller i smak.
Hilsen Bergslid.

Mrk:

For kommende stevne er Solveig M. Hanssen, Bredablikkvn. 3711 Skien stevnegeneral. Ta kontakt med henne i god tid. Program for stevnet kommer i avisen lenger frem på våren.

Påtenkte foredragsholdere til Sommertreff på Vestnes

Oddm. Gullteig, Bosberg. Jakob Kjersem, Molde. Gunnar Hagen, Beisfjord. Jon Karlsen, Karlstad.

Anders Ryste, Ørsta. Dag Ove Johansen, Fauske. Astrid Strømme, Nattland..

Ikke sikkert at alle disse kan komme grunnet forklarlige forhold. Men fine foredrag skal vi få. Mange har meldt seg til stevne allerede. Ring til hotellet eller skriv til Solveig M. Hansen, Bredablikkv. 26, 3711 Skien. a.r.

Ps. Fullstendig stevneprogram i Samfunnslivs juninummer. Ds.

Hva er fatt med Arafat?

Det bør visst sies først og sist:

Kall ingen muslim terrorist,
dersom de ikke er det.

På Allah tror man helst i Øst.

For uskyldsdrepte – ingen trøst.

I Øst har man visst fått det til,

slik man helst tror at Allah vil.

At manges liv til, står på spill

– spiller det da ingen rolle?

Imam, Islam og Ramadan.

Men terror raser. Synd og skam.

Man slåss, kort sagt, som hund og katt.

Men fortsatt svikter Arafat.

Før var han aktiv terrorist.

Diabolisk agent for antikrist.

Siden skulle han da visst

gjøre alt så meget bedre?

Da bør det være tillatt at,
man tenker slik om Arafat:
Er kanskje noe mentalt fatt,
når Arafat er så tafatt?

Kan Arafat ei fatte
at tiden lengst er inne,
til å gripe inn mot terror
og dem med vold i sinne?

Så nå bør samme Arafat,
se å ta bena fatt.
Bort fra å være «freds-tafatt»,
til aktivt å ta fatt,
på anti-terror. Dag og natt.

Ex-terroristen bør gjøre bot,
og fatte antiterror-mot!
Sier Jasir: Ja! – kan det bli bra;
for folk i Øst som trenger trøst.

Svein Otto Hauffen

En ny tenkemåte som alternativ til atom-opprusting

Professor Hygen henviste i sitt utmerkete innlegg i atomdebatten i radio til Albert Einstein. Han hevder med ham at all verden må tillegge seg en ny tenkemåte, før atomopprustningen kan stanses. Så hjertens enig. Jeg vet bare ikke noen annen åndsretning som så klart hevdet dette som nyorienteringen. Ja, en kan trygt referere til B. Dybwad Brochmann her i Norge som skaperen av en slik sats: en ny tenkemåte.

Vel vi skal ikke strides om hvem satsen kommer fra. Hovedsaken er at den kan hjelpe i kampen mot selvtryddelsen.

Professoren er sikkert enig i at en

ny tenkemåte ikke slik uten videre kan framskaffes, og jeg går ut fra at professoren ikke sier ja og amen til det sykelig, selvopptatte MRA. Professoren vil kan videre være enig i at en ny tenkemåte vel neppe er en begynnelse, vel snarere et resultat av en ny åpenbarelse eller erkjennelse videre til sine medmennesker. Da er det jeg tillater meg å sette B. Dybwad Brochmann foran Albert Einstein. Brochmann viet hele sitt liv for sin åpenbarte nye tenkemåte, mens Einstein jo bare pekte på den. Hans sak ellers var matematikken

Når De hevder, hr. professor, at en ny tenkemåte setter som betingelse at en atomkrig kan utelukkes i verden, mens den gamle tenkemåten regner med krigen som det uavvendelige, så var det av stor betydning å få nærmere utdypet denne betingelse. Og skal betingelsen vere til stede, da må den etter min mening bygge på en innsikt eller ny erkjennelse om årsakskompleksene som avføder de

moderne krigene. Jeg vil også kalle den nye erkjennelsen eller tenkemåten et tillegg i bevissthet som da gjør, at resonnementet og handlingene hos menneskene blir annerledes og motsatt av de handlinger som den gamle og gale tenkemåten har avstedkommet.

Jeg vet ikke om professoren kan være helt enig i mine formastelige betraktninger. Jeg har dem alle sammen fra Brochmann og han gjorde uttrykkelig oppmerksom på at han intet hadde av seg selv utenom det som Kristus gjennom sine evangelier hadde inspirert ham til. Slik kommer da også mine betraktninger fra samme kilde. Derfor, enig eller uenig med meg, jeg tror at syn og erkjennelse har kraft i seg selv, og at det nye synet som kan skape den nye fredsdominante tenkningen – en tekning frigjort fra følelsesmessig formynderkap i krigsårsaks-
 ■ forts. side 3

En ny arbeidsteori for samfunnslivet

Etter hva vi foran har sett er vi alle klar over at vi lever på terskelen til en ny tidsalder. Materielt sett er der i virkeligheten ikke lenger mangel på det menneskene skal leve av, men tvert imot overflod. Menneskene har tatt maskinene og naturkraftene i sin tjeneste, så den menneskelige produksjonsevne er øket enormt. Derfor ser vi at alle lagre i verden er smekkfulle, og at alle butikkene er overfylte. Det alle klager over er at de ikke kan få avsetning for sine varer. Der er altså overflod til alle. Det er statistisk påvist at det menneskelige produksjonsapparat fullt utnyttet i dag, kan skaffe livsformødenheter nok til gjerne det dobbelte av verdens nulevende tre tusen millioners befolkning.

Men overfloden kommer ikke menneskene til nytte. Vårt økonomiske og sosiale og etiske system har nemlig ikke holdt tritt med utviklingen av produksjonsevnen. Vårt samlivssystem ligger langt tilbake i tiden og er blitt gammeldags. Vi går fremdeles ut fra den tro at vi lever i interessemotsetningenes verden, til tross for at vår viden går i motsatt retning.

Og forklaringen herpå er at våre åndelige veiledere ikke følger med tiden. De er nok allesammen personlig gode mennesker som vil det gode og mener allting godt. Men samtidig viser alle erfaringer at alt det gode de vil, kommer ikke, men tvertimot alt det onde som de ikke vil. For det er nu engang en naturlovmessighet at viljen alene ikke er nok. Viljen er nok et nødvendig utgangspunkt for de forskjellige handlinger. Men den kan intet utrette hvis den ikke også er parret med innsikt og evne til å gjøre det man vil. Det nytter ikke å si at jeg vil kjøpe bil hvis jeg ikke kan. Da kjører jeg bilen i grøften. Menneskene har i århundrer villet fly i luften. Men først da evnen og kunn-

skapen og den nødvendige bevissthetsgrad var der, kunne det skje. Ikke minst våre partipolitikere har altså viljen, men mangler evnen til å skape en hensiktsmessig samfunnsform. De tror at politikk er allemanns kunst, som ikke krever studium, kunnskap eller innsikt. Politikk ansees for å være legmannsvirksomhet. Istedenfor at politikk skulde være livskunst og samfundsvitenskap, er den blitt partipolitikk, partikjevl og partisplittelse, interessemotsetningenes beste hjelpemiddel. Den er samtidig utartet til å bli dillettantisme, ingen partipolitiker mener det er nødvendig å skaffe seg kunnskaper om den sosiale teknikk og pengeteknikk, som er vesentlige bestanddeler av samfundskunsten. Alle politikere trækker i de gamle spor uten selvstendig begrunnet mening om de spørsmål de skulle stille med. Ingen vil således inn på den mentale side av samlivskunsten, det gjensidige åndelige forhold mellom menneskene i samfundslivet. Ingen vil gå tilbunns i det kaos vi har å trekkes med her i verden idag. Ingen vil undersøke årsakene til at samfundsmotoren klikker, så vi kunde få den ordentlig reparert. Der flikkes tilfeldig og planløst i øst og vest, så motoren så vidt holdes igang. Men den hakker og stønner som vi alle hører. Slik er samfundslivet i verden idag. Slik har våre åndelige veiledere og våre partipolitikere stelt det for sig og oss. Dette gjelder også etter at den sosialistiske stat er innført i Norge.

Heri må skje en forandring. Det nytter ikke som det er idag, å gå ut fra at alt i menneskelivet og samfundslivet er tilfeldig, at alt er vilkårlig fordi man tror at menneskene er onde, vilkårlige, frie viljesvesener som ikke følger noen naturlovmessighet. Ti alt i menneskelivet er universelt, lovmessig bundet. Idag byg-

ger vi vårt samfundsliv på at vi har motsatte interesser alle sammen, istedenfor at vi i virkeligheten har interessefelleskap. Vi må derfor skaffe oss det rette utgangspunkt for vår arbeidsteori. Derfor må vi sette oss inn i lovmessigheten og de foreliggende sannheter skal vi kunne bygge et rasjonelt samfund.

Det er som når vi skal bygge en bro, da må vi ha den rette arbeidsteori. Vi må kjenne materiallæren for det byggemateriale vi skal anvende. Ellers detter broen ned. Vi må med andre ord ha innsikt og kunnskap om det vi skal bygge. Vår tanke må altså være i orden, ti som vi tenker, så handler vi.

Altså må ikke alene det jevne folk, men særlig våre åndelige veiledere og våre politikere sette seg inn i eksakt samfundslære og livslære i den utstrekning som vår tids nye videnskap, særlig sosiologien, gir oss. Vi må sette oss inn i den nye pengelære og nye rettsorden som også bibelen og evangeliene gir anvisning på, men som menneskene hittil ikke fullt ut har forstått. Vi må herunder også skaffe oss den best mulige materialkunnskap om det materiale vi har med å gjøre i samfundslivet – menneskene, ved at vi tar den nye videnskap, psykologien og massepsykologien, i vår tjeneste. Vi må altså skaffe oss den nye og riktige arbeidshypotese som vi må bygge samfundet etter. Da kan vi rolig og sindig etterhvert ombygge samfundet slik som vi også ombygget dampmaskinen, da den var blitt avlegs og uhensiktsmessig, og holdt på å bli utkonkurrert av dieselmotoren.

Men da må vi først fjerne alt det gale i den nuværende samfundslære. Vi må flytte alle de bjerge av løgn som idag nuværende samfund er bygget på, men som det ikke kan bestå med. Det såkalte bestående sam-

fund er jo idag i virkeligheten felleferdig.

Vi må først og fremst bli kvitt løgnen om menneskene. Denne løgn som vi hører fra alle prekestoler, fra alle skolers katetre, og fra hele landets presse, at menneskene er onde, dårlige, syndige mennesker, undfanget i synd og født i misgjerning, elendige vrak som vil det onde og som derfor må styres og straffes. Vi må bli kvitt denne veldige løgn som fører til tvangsstyre, den centralisme og det veldige funksjonærvelde som vi nu har med tilhørende enorme statsbudgett, de utallige lovparagrafer, og de veldige fengsler og tvangsarbeidsanstalter. Vi må komme over til det rette syn på menneskene slik Kristus ser det, nemlig at mennesket er materialet til både godt og ondt, og at menneskene som er skapt i Guds billede skal være fullkomne som vårt ophav er det. Vi skal ikke forundre oss over at når man gjennom alle tider har lokket på det onde i mennesket, så kan det også se ut som om menneskene er onde. Nu må vi komme over til å kalle på det gode i menneskene, hvorved vi tilslutt også vil få det gode som resultat. Ti: «Som vi roper i skogen får vi svar», det er naturlovmessigheten på dette område. Og går vi ut fra dette riktige syn på menneskene, så vil vi også få en helt annen samfundstruktur enn det nuværende tvangsorganiserte samfund, vi vil få den størst mulige individuelle frihet og de mest mulige frie individer. Vi vil bli kvitt barnepike-systemet og funksjonærvelde, og komme over til det billige kristne rettsvesen og det mest mulig reduserte embedsvelde, vi vil komme over i det kristne demokrati.

Vi må også flytte på det veldige bjerg: løgnen om staten. Alle går idag ut fra at staten det er dig og mig, og innretter oss derefter, mens vi ikke ser det virkelige forhold: at staten er en institusjon, en tvangstrøie, om dig og mig. Vi tror hele tiden at staten understøtter oss, og derfor roper vi sent og tidlig på bidrag. Og bidrag får vi idag i rikelig mon, og har ennå ikke oppdaget at det hele er et stortilet bedrag. Ti det virkelige forhold er jo at staten ikke understøtter oss, men at vi understøtter staten. Vi kan ikke få 10 øre av staten som vi ikke selv har innbetalt med minst en krone. Derfor nytter det ikke som det har vært sagt, om staten bevilger i littervis, når den skatteveien må ta igjen fra oss i hektolitervis. Får vi det rette syn på løgnen om staten, så vil vårt statsbudsjett langsomt men sikkert bli redusert, og vi vil se staten som den overgangsform og den tvangstrøie den er. Statens ødeleggende «budgettisme» vil bli en saga bare. Denne korreksjon om staten og statsbegrepet vil foregå så meget hurtigere og lettere når erkjennelsen av «det levende samfund» som organisk livsform er blitt anerkjent etterhvert. Stat (og kirke) vil da ha overlevet sig selv.

Vi må ennvidere fjerne løgnen om pengene: Troen på at penger er levende, at penger har makt, at pengene regjerer verden. Det er fordi vi har denne tro at pengene er det primære og det ene nødvendige, at vi ødelegger maten som vi lever av. Vi brenner hveten og skyter grisungene til fordel for priser og penger. Vi lager lønnsomhetslinje ved pengema-

nipulasjoner og ved gjennom centralvelde og «Fellesmarked» å innskrenke på produksjonen. Og vi eksporterer vårt gode smør og høi til underpris, og det kaller vi alderstrygd for gamle far og mor. Vi må her få et helt nytt syn, en helt ny arbeidshypotese. Vi må lære oss til å betrakte pengene som det hjelpemiddel og redskap som det i virkeligheten er. Det er ikke pengene som skal regjere menneskene, men menneskene som skal regjere pengene.

Og vi må fjerne den digre løgn i tiden om interessemotsetningene som vi tror eksisterer mellom alle mennesker, mellom alle klasser, mellom alle nasjoner, – disse innbilt interessemotsetninger som ligger til grunn for det nuværende kaos i verden, og som vi ser så mange grelle og forstemmende utslag av i den politiske valgkamp, i klassekampen, i rasehatet, i borgerkrigen, og det innbyrdes forhold nasjonene imellem. Ti det faktiske forhold er at vi har felles interesser alle sammen, den felles interesse å produsere rikelig og godt og billig, og fordele denne produksjon rettferdig til alle. Ti det er overflod av livsformødenheter, mere enn nok til alle nulevende mennesker.

Vi må altså fjerne alle disse bjerge av løgn som hindrer oss fra å skape det nye samfund, og som nekter oss del i overfloden. Men da må vi ha tro skal vi kunne flytte bjergene. Vi må bli ferdig med pessimismen i verden, som sier: «Det kan ikke gjennomføres, det nytter ikke å få orden i kaos». Det faktiske forhold er jo at det er de nuværende uholdbare samfundforhold som ikke kan opprettholdes.

Har vi skaffet oss den rette arbeidsteori som vi kan finne i evangeliet og vår tids nye videnskap, og følger vi Kristi anvisning: Har vi tro som et sennepskorn, så kan vi løfte alle disse bjerge av løgn, og kaste dem i havet – og så kan vi derefter bygge det nye samfund, det kristne demokrati, som vi higer etter. Det gjelder altså å skape den rette ånd og den rette tro. Denne åndskamp er reist her hjemme i vårt land og også ute i verden. Prinsippene for det kommende nye og bedre samfund er kommet under diskusjon. Det nye samfund kan bli til virkelighet i samme grad som vår arbeidsteori hviler på sant og riktig grunnlag. Men det kan bare gjennomføres hvis vi har tro. Det er vår tro som er vår skjebne. Bare hvis vi har tro kan vi få del i overfloden.

Den skapende utvikling har flyttet grenseskillene. Det nye menneskeliv og samfundsliv skal føres frem gjennom den samfundsreformasjon som idag uundgåelig må komme, og som er fortsettelsen av Luthers reformasjon som var et skritt på vei mot det mål Kristus lærte oss: Å skape Gudsrike på jord, – den samfundstilstand, hvor livets og naturens fysiske og åndelige krefter og deres lovmessighet er erkjent og frivillig etterlevet av menneskene.

I en sum: Vi må vekk fra voldsstaten og mammonstaten og over til tjenersamfundet som bygger på brorsinn, nestekjærlighet og gudssinn.

GEB (1963)

En ny - - -

mål, en tenkning som er forankret på logikkens grunn, også denne tenkemåten vil av seg selv omskape forhold og motsetninger. Vi skal derfor være uten frykt.

Etterhvert som en ny logikk får feste i sinnene, vil den tvinge tenkevnen bort fra krigsondets grusomme utslag og over på krigsondets rot. Den nye logikken eller tenkemåten vil jo heller ikke være reelt betinget om den ikke skulle formå å ta opp til gjennom belysning de økonomiske, krigsskapende skrankene, og ikke bare de politiske eller militærstrategiske. Her har vi da kommet fram til hva som reelt betinger en helt ny tenkemåte som kan omskape forholdene, hva nu enten Einstein eller Brochmann skal få æren av å ha vært den første budbæreren for oss.

De økonomiske skrankene er tenkte, d.v.s. fikserte eller fiktive skranker, på samme vis som f.eks. jernteppet, valutaoppskrivning, statslagde priser osv. For logisk, følelsesfri tenkning kan det neppe lenger skjules at den moderne teknikk har omskapt menneskenes livsbetingelser på vår ganske klode, men at ulogiske tanke konstellasjoner når det gjelder pengene og systemene stenger menneskene ute fra å nytte godt av omskapelsen i fredeli-

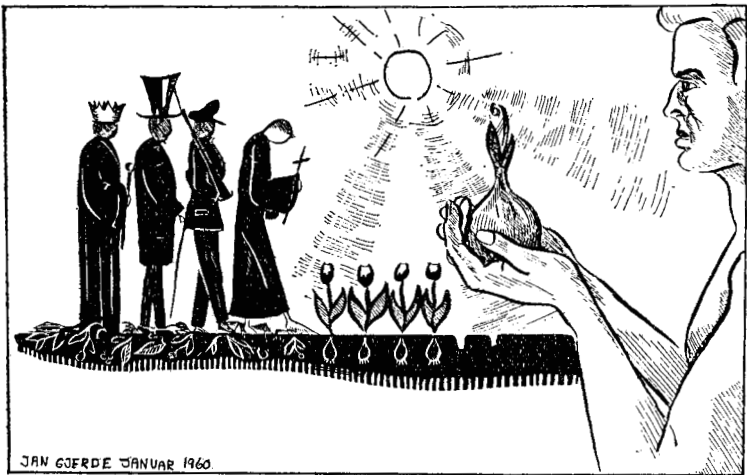
ge kappsteg. Jeg tenker først på et typisk samfunnsområde som arbeidsledighet, og de skranker dette skaper mellom befolkningsslag og folk. Men er skrankene annet enn fiktive, skapt av foreldet tankemåte, av hysteriske pengespekulasjoner i priser og pengelønnsomhet? (Intet land i verden trenger i dag, reelt sett, å mangle verken arbeidsredskaper eller fødemidler til å bekjeftige alle sine medlemmer). Dette gjelder så vidt ikke bare de fiktive tollskrankene mellom landene, men i ennå høyere grad prisskrankene, skatteskrankene og pengelønnsomhetsskrankene som opprettholdes og gjøres til «næringsveier» av landenes regjeringer. Ledighetsproblemer av denne art måtte jo straks kunne løses med et pennestrøk i pengeinstitusjonene dersom en ny logisk økonomikk var til stede.

Jeg tror det kan vel tenkes at U.S.S.R. er livende redd for Vestens systemer særlig fordi titusener og millioner av mennesker og familier settes utenfor av Vestens selvlagde, økonomiske skranker og kastes ut i ledighet, nød og fortvilelse midt i all rikdom. Russerne kan neppe erkjenne arbeidsledigheten og all jammer som følger med den for å være logisk. Både De hr. professor og flere med deres innstilling gjør en stor feil når De i Deres resonnen-

ter overser nettopp disse faktorene, som dypest sett avstedkommer atomdøden. Det er ingen viljesak å omskape forholdene. Den nye tenkemåten må være grunnfestet i virkeligheten. Det er neppe russernes atomrustninger, men heller våre egne, vestlige folks skremmende mammondyrkelse, vårt horeri med fiktiver og innbilt formuer og fortjenester, - noe de få beriker seg på og de mange slavepiskene under og gjøres til treller under på livstid, som betinger bombene. En kultur som slik er i strid med seg selv bærer ikke bombene forgyves, og det vil neppe være uriktig at russerne fikk overta våre land en tidsperiode framover. Kanskje de kunne klare det bedre?

Men den dagen Vestens folk på sine knær erkjenner disse sine egne, himmelropende villfarelser, vil russerne neppe lenger ha bruk for sine røde arme. De trenger ikke da lenger være redd for å få Vestens ledighetsproblemer og mammonhelvete over seg.

Inntil så skjer har russerne etter min mening full rett til å stille seg som de gjør og i siste instans også gå til angrep om vi i Vest i vår utrolige innbilskhet og uovertruffenhet vil gå bort over Russland for å lære dem om «arbeidsledighet» eller såkalt kristen sosialpolitikk. a.r.

Det levende samfunn

er en på jorden eksisterende, psykisk, dynamisk, organisk eksistensform som Gud har skapt. – I motsetning til tvangstrøyen «staten», som menneskene selv har skapt.

Ni og nitti prosent av vårt lands befolkning vet intet om Det levende samfunn. Om noen bruker betegnelsen «samfunn», så mener de hermed «staten». Og disse begreper ansees synonyme og blandes om hverandre. Det vi har å gjøre med er enten det enkelte individ, eller det er «staten» som gjelder for samlingen av individene.

Det er en av nyorienteringens store fortjenester å ha pekt på feilsynet her og da påvist at der foruten individet og «staten» også eksisterer Det levende menneskesamfunn, som er en her på jorden eksisterende sjelig og usynlig eksistensform som Gud har skapt, og hvori han har nedlagt «fra begynnelsen av» de dynamiske, selvvirksomme krefter, som følger sine bestemte av Skaperen nedlagte lover. Således har det menneskelige samfunn under den skapende utvikling vokset fra det primitive og til det mere kompliserte samfunn, – det som vi i dag ser for vårt indre øye og som vi til daglig lever midt oppe i. Men som altså den overveldende del av verdens mennesker ikke er seg bevisst, tross for den veldige oppdagelse som nyorienteringen i Norge har gjort og gjennom tre desennier forkynt. En oppdagelse av samme epokegjørende omfang som da Kopernikus sa at jorden var rund og ikke flat. Men dette at menneskesamfunnet eksisterer fra Skaperens hånd og ikke er det samme som den av menneskene selv skapte «stat», (som er en tvangstrøye omkring det av Gud skapte levende samfunn), det har vært likeså vanskelig og seigt å oppfatte som det for jordens befolkning var å oppfatte Kopernikus' påvisninger som skjedde omkring 1500-tallet. Menneskene påstod iherdig og innett fremdeles at jorden var flat og ikke rundt, og først år 1825 oppgav eksempelvis pavekirken offisielt sin lære om den flate jord. Fullt så lang tid skulle det jo ikke behøves i våre dager å oppta i seg en ny erkjennelse om det levende samfunn, selv om den strider mot de eldgamle vaner, antagelser og tro?

Iallfall kjenner og oppfatter du Det levende samfunn som hører til

de nyorienterte, som gjennom 20 – 30 år har studert nyorienteringens litteratur. Og dette til tross for alt det hat, all den sabotasje, all den ignoranse og likegyldighet som har vært prestert overfor nyorienteringens påvisninger, fordi disse i virkeligheten betyr død og undergang for alt som heter politikere, politisk levebrød og demagogi. Død og undergang for alle kunstige inngrep som heter tvangsstat, byråkrati, statsdirigering, skjemavelde og barnepike-system likeoverfor de voksne, levende mennesker som lever i dag, men som ikke får lov til å styre seg selv. Dette til tross for at alt i det store selvvirksomme univers styrer seg selv og må styre seg selv.

En gang skal dog også menneskene komme så langt, selv om det kanskje på grunn av vår egen treghet nok vil ta sin tid. Men det er jo et herlig mål å arbeide henimot. Det levende samfunn hører til den gudsriketstilstand som vi ber om i «Fader Vår»: «Skje din vilje her på jorden mellom menneskene, i menneskesamfunnet, som den skjer i universet». I motsetning til det som skjer overensstemmende med den vilkårlige menneskelige vilje i den av menneskene selv skapte «stat» og tvangstrøye. Hvilket er en samlivsform «av denne verden», som Kristus erklærte var det motsatte av Gudsriket som han var kommet for å skape.

Vi har ofte beskjeftiget oss med tingene før. Men siden det her handler om usynlige ting, som vi altså ikke kan se med vårt ytre øye, men bare kan fornemme med vårt indre øye, så er det riktig påny å feste vår oppmerksomhet ved tingen. Alle våre gode venner i nyorienteringen har mere enn en gang foretatt «en betraktning over en dag i vårt levende samfund». Du våkner om morgenen i din gode seng etter en lang og styrkende søvn. Du føleer takknemlighet mot de mange mennesker som har forarbeidet, istandbrakt og skaffet deg denne seng. Når du tenker deg om blir det utallige mennesker som har medvirket til å skaffe deg denne bekvemmelighet og som du derfor står i takknemlighetsgjeld til.

Gud/Mammon

Krigen vi alle profitterer på

Bak alt som skjer i vår verd i dag, alt som dei ulike makter og medier på sin oftast manipulerande måte prøver å «informere» oss vanlege menneske om, sit det ein som styrer og regisserer: Denne verdas gud – Mammon.

Han har ein god alliert i supermakta USA, som no kontrollerer det meste, allmechtig, og fullstendig etter sin eigen vilje.

Medan dronningmora vert ført til den siste kvile – i si tid sjølv herskarinne over eit imperium og den siste representant for ei imperialistisk makt som i røynda er den opphavlege årsak til den israelsk-palestinske konflikten, som til så mange av etterkolonialismens krigar og konflikter – møtest George Bush og Tony Blair og innvarslar smilande den nyimperialistiske tidsalder då det gamle og det nye imperium, med Europa på slep, skal kontrollere alt i aust og vest, i nord og sør, og sikre velstanden for sine undersåttar, i alle høve til neste val, og kanskje litt lenger.

Kvifor smiler dei så godt der dei lik tenåringar ved dataskjermen planlegg og startar sine nye krigsspel?

Fordi dei føler dei har kontroll, og fordi dei veit at gåande og nye krigar vil sikre industrien, arbeidsplassane og økonomien i åra framover.

«Krigen mot terror», krigen mot palestinarane og den komande krigen mot Irak, er slike små og avgrensna krigar som dei kan kontrollere, i alle fall så lenge Europa og arabarverda er såpass dresserte og disiplinerte som dei er, og Afrika og Sør-Amerika har nok med sitt, og Kina berre tenkjer på sine nykapitalistiske eventyr.

India og Pakistan er eit problem, men vi får håpe det går bra.

I alle høve går økonomien så det susar – og det er vel det viktigaste?

Vi er alle med på denne leiken. Vi profitterer og konsumerer, og krev stadig meir. Europas og Nord-Amerikas folk er i Mammons teneste. Det er vi, konsumentane, skattebetalarane og veljarane, som til sist bestemmer.

Vår religion, kunst, litteratur, presse, og vårt tv: Kven andre er det dei tener enn kapitalen? Kva anna er det som gjeld enn det som sel, det publikum krev, det markedet spør etter?

Ingen ting får fart på økonomien som ein krig. Og kven vågar å yppe seg mot Nato, mot USA, mot Europa?

Ei lita folkegruppe som palestinarane – kor mange er dei forresten? Fire millionar? Seks millionar? Det er då ingenting mot USAs 250, Storbritannias 50, Frankrikes 60, Tysklands 80, Russlands 150 millionar. Det er ille som israelarane fer fram, men no er det no eingong dei som

har kapitalen, divisjonane og dei politiske alliansane. Det må palestinarane forstå og innrette seg etter. Business must go on! Business must come first! That's the way it is!

På dollarsetelen står det «In God we trust». Kva slags gud det er, skulle vel vere klårt nok?

«Men når Menneskesonen kjem, skal han då finna trua på jorda?» (Luk. 18.8)

Kjem han no, finn han nok mykje religion og mange kyrkjer. Han finn og mykje kapital og mykje militærmakt, aller mest i dei nasjonar som er oppkalla etter han – dei «kristne». Men finn han trua?

Det er vel heller tvilsamt. Dei kristne nasjonar prøver ovmodig å tene både Gud og Mammon, men det er allereide 2000 år sidan Meisterten sa oss korleis det vil gå.

Den som vil berge si sjel, må tenkje seg vel om i desse tider. Og den jødiske vismannens ord gjeld framleis: «Det verste er ikkje hatet, men likesæla».

Folkemassene si likesæle gjev Mammon fritt spel. Lat palestinarane og kven det no er streve med sitt – berre vår realinntekt er sikra og våre fonds har stigande kurs.

Sharons krig er ikkje så verst – han gjev oss 120 millionar meir i oljeinntekt kvar dag.

Kjartan Ruset, Nord-Fron
(Vårt Land 15.04.02)

«Penger er symboler og i seg selv ikke uttrykk for økonomi. I forvekslingen av pengene og deres symbolfunksjon, ligger årsaken til vestens sosiale og økonomiske kaos»

Astrid Strømme

Du må ha relativt god tid til å gjennomføre analysen for hver av de enkelte faktorer hvorav ditt sengeleie er sammensatt. Du står opp og går inn i ditt baderom som er skaffet deg ved tvangsfritt og uvilkårlig samarbeid mellom utallige mennesker, hvilket samarbeide du skylder den legemlige og åndelige vederkevegelse som blir deg til del igjennom et godt renselsesbad. Men utrolig mange medmennesker, kanskje rundt om i hele verden, er det som har medvirket til å skaffe deg dette velvære i din daglige virksomhet.

Du går etter badet til det dekkede frokostbord i din spisestue. Overlegger du deg saken på samme vis, så får du også her et tillegg av utallige medmennesker som har samvirket for din skyld, og som du derfor skylder takk. Og når du går til dagens arbeid, f.eks. til kontor, så har du også der stor grunn til takknemlighet til medmennesker som har gjort det mulig for deg enten å komme godt frem tilfots, idet skofabrikken har skaffet deg dine utmerkede sko, eller du kjører i drosje eller i din egen bil, eller du tar trikken eller jernbane eller buss. Utallige mennesker har

medvirket uvilkårlig og selvfølgelig til å skaffe deg disse bekvemme fremkostmidler.

I ditt arbeide har du en herlig hjelp i din telefon, din telegraf og ditt postvesen, som alt sammen setter deg i forbindelse med hele dette virkefelt, gjerne den hele verden, som nu forøvrig også omspennes av den vidunderlige radio og fjernsyn, som er et av Det levende samfunns mest vidunderlige oppfinnelser.

Utallige er de tjenester og ydelser som dine medmennesker i Det levende samfunn skaffer deg i dagens løp, – medmennesker som du der ved knyttes sammen med ved usynlige, men derfor like effektive og sterke bånd. Og som det er med deg, så er det med alle dine livsfeller, dere har i arbeidsdelingens samfunn felles interesser alle sammen, felles livsmål, felles helhetsfølelse og samhørighetsfølelse.

Her er det naturligvis noen som vil si at alle disse goder som Det levende samfunn av dine medmennesker har skaffet deg, de er det «staten» som er opphavet til. Men staten er bare en tenkt institusjon, en tankeform som altså heller ikke kan sees,

og som bare er en relativ virkelighet, istandbrakt på grunnlag av menneskelige vaner, menneskelige overenskomster og konvensjoner. Mens det menneskelige levende samfunn eksisterer der i kraft av seg selv, så eksisterer «staten» bare så lenge som de menneskelige overenskomster herom eksisterer. Og staten eller statsmenn har aldri gjort oppfinnelser av noen ting til beste for menneskene. Alle oppfinnelser vi ser i historien er gjort i Det levende samfund av det enkelte individ.

Det som imidlertid er skjedd er at «statsmennene» har lagt bånd og beslag på alle de geniale oppfinnelser som enkeltindividet har gjort, og har lagt dem inn under tvangsorganisasjonen som heter «staten». Men det er en ting som vil opphøre når det enkelte menneske blir seg Det levende samfunn like så sterkt bevisst, som da menneskene gikk over fra å tro på den flate jord og erkjente at jorden var rund. Den tid vil komme og er ikke så fjern, at hele verden vil bli seg bevisst og fortlølig med sannheten om Det levende samfunns eksistens på jorden.

Totalitetsøkonomien (helhetsøkonomien)

Den nye økonomiske samlivsform

Av Even Lorch-Falch og Alf Jacob Wang

Det økonomiske system som vi lever under, det merkantilistiske, har skaffet oss overfloden, resp. den velldige produksjonsevne.

Men dette system fungerer og har fungert bare så lenge tilbudet var mindre enn etterspørselen. Det er knapphetens økonomisystem. Det fungerer ikke når overfloden setter inn. Det tåler ikke de fallende forbrukpriser som er en følge av en overdådig rik produksjon. For produksjonsprisen er på sin side bundet og varene må til tider selges med tap. Vi vil prøve å forstå dette forhold mellom forbrukspris (= «konsumpris», «salgspris») og produksjonspris. For forbruksprisen har vi å regne med den økonomiske autonome lov om tilbud og etterspørsel: Er tilbudet større enn etterspørselen, faller naturnødvendig prisene. Er produksjonen overveldende stor, går forbruksprisen mot null. Prisen på vann og luft er i utgangspunktet null.

Ved produksjon av varene har vi å regne med den økonomiske lov som à priori sier at prisen er lik «systemets kostende» (systemets kostnad). Det er alle samfunnsutgifter som står på samfunnsregnskapets debetside (utgiftsside) som bestemmer prisen på produksjonen på samme regnskaps kredittside. Produksjonsutgiftene er altså bundne. Det er omkostningene ved det samfunnsystem vi lever under som bestemmer varens pris.

Når nå utviklingen av naturvitenskap og teknikk gir menneskene en stadig øket produksjonsevne, samtidig som det ingen utvikling skjer på det sosiale og økonomiske område, mens tvertimot samfunnsystemets omkostninger stadig økes, så er det klart at det ikke blir balanse mellom produksjonspris og forbrukspris. De sosiale og økonomiske systemomkostninger er for store.

Hele verden vil på den måte tviholde på det merkantile system, som søkes holdt liv i ved at produksjonen innskrenkes så vi igjen kommer til

bake til mangelens tid, slik at forbruksprisen holdes oppe. Dette skjer igjen ved at alle bransjer og grupper organiserer seg, og mot hverandre, for med politiske knep og kunster å bremse produksjonen.

Men da innskrenkning av produksjonen og ødeleggelse av realverdiene for skinnverdiene, pengenes, skyld, er naturstridig og livsfiendtlig, så ender alle disse misforståtte bestrebelser med en verden i kaos. Menneskene er fiksert av det gamle merkantile system, som gjelder mer enn menneskenes frigjørelse. Derfor skal det avlegs system bibeholdes og menneskene fortsatt lide. Ingen vil akseptere de fallende priser som er utviklingens mål. Menneskene vil ikke sin egen materielle frigjørelse.

Totalitetsøkonomien erkjenner i motsetning til dette at utviklingen naturnødvendig går mot lavere og lavere priser og rikeligere med varer. Menneskene har lært å la maskinene og naturkreftene gjøre arbeidet for seg, og det er i så måte nesten ingen grense. Utviklingens mål er den materielle frigjørelse, som er nådd når alle priser (ved hjelp av dekapitalisering, desentralisering og de produktive fremskritt) er kommet ned henimot null, altså når det er like billig å skaffe seg brød og livsfornødenheter som å tappe vann av vannkranen.

Totalitetsøkonomien aksepterer altså de fallende forbrukspriser og den materielle frigjørelse, og den angir hvordan man skal oppnå det lønnsomme prisfall, og til enhver tid få balanse mellom produksjonspris og forbrukspris, slik at om det i dag kostet 100.000 kroner pr år å leve, så skulle prisen om noen tid være kommet ned i kr 80.000. Deretter ned i 50.000, 10.000, 5.000 osv.

Dette skjer ved å gjennomføre et nytt samfunnsystem, hvor systemomkostningene befinner seg under stadig reduksjon. Det må gjennomføres dekapitalisering og fritt bransjestyre, muliggjort med en ny mentalitet som erkjenner vårt sanne forhold til reelle og fiktive verdier, og som erkjenner vår sosialiserte skjebne og det kristne gjensidighetsbud,

og dermed også det rette forhold mellom produsent og konsument som mennesker.

Totalitetsøkonomien/helhetsøkonomien bygger på det objektive samfunnsregnskap, som viser at samfunnets virkelige næringsveier og «inntekter» er produksjonen, mens samfunnets reelle «utgifter» er forbruket, konsumpsjonen. Penger og pengemanimulasjoner har ingen annen samfunnsmessig betydning enn det som er verktøyets, redskaps.

Det avgjørende for samfunnets økonomi er derfor forholdet mellom produksjon og konsum. Totalitetsøkonomien er altså planmessig (en ny type planøkonomi), og vi må for å gjennomføre denne, nøye kjenne de faktiske forhold vedrørende samfunnsøkonomien.

Enhver vet jo at den norske nasjons egentlige og hovedsakelige næringsveier, som gir positivt skattbare virkelige inntekter, vesentlig består av følgende: Olje og gass, industri, fisken, foredlingsarbeid, skogbruk, fedrift, landbruk, skipsfart, håndverk.

Videre vet jo enhver at nasjonens vesentligste utgifter og omkostninger består av følgende: Administrasjon i stat, fylker, kommuner og i det private, varehandel, transport, reklame, aviser og andre trykksaker, radio, tv, banker, rettsvesen, militærvesen, kirke- og sektvesen, skoler, fengsler, tipping, lotto og andre lotterier og spill, vinmonopolet, negativ vitenskap («problemkultus»), klassekamp, politi, språkstrid, sosialomsorg m.m.

Man skulle nå tenke seg at enhver var seg fullt bevisst at et lands økonomiske velstand beror på at man innskrenker på omkostningen og utgiftene og øker inntektene.

Tingene settes på hodet. Etter våre statsregnskaper å dømme, kunne man tro at f.eks. landbruket og fisker, industrien og det produktive arbeid er samfunnsutgifter og at vindriking, sigarettøyking og bankvirksomhet er inntekter for samfunnet, idet våre statsmyndigheter gjentagne ganger har tatt skritt til

å redusere produksjonen både innen landbruk og fiskeri, mens de uavlatelig har søkt å fremme virksomheter som lotterier m.m. Hvis denne finanssteknikk var riktig og hadde noe med virkelighetens verden å bestille, ville det også vært sant at f.eks. arbeidsledighet og sparepolitikk var virkelig sann spareøkonomi.

Men da enhver burde forstå at f.eks. arbeidsledighet er det motsatte av sparing, skulle man også kunne innse i hvilken høy grad den norske finansledelse har ledet folket ut på økonomisk gattis.

Det er også klart at staten som politisk institusjon til en viss grad og i en viss tid kan holde det gående ved å beskatte den oppdiktede fortjeneste og den imaginære inntekt samt ved å beskatte alle immaterielt selsatte personer på samfunnets utgiftsside (f.eks. lege, politikere, postbud, sakførere osv.)

Vitenskap og teknikk har i dag skapt overflod på alt, det er produksjonsmuligheter for hele jordens befolkning. Det er nok til alle, forutsatt at menneskene innretter seg etter livslovene og naturlovene.

For menneskene lever av mat, ikke penger. Vitenskap og teknikk gjør ikke annet hver dag enn å arbeide for å gjøre livet lettere og rimeligere for oss alle. Men sentralsystemet har som oppgave det motsatte. Systemet har til hensikt å skaffe «lønnsomhet» ved å innskrenke produksjonen, og er livsfiendtlig og utviklingsfiendtlig, sentralsystemet er helt forfeilet, fordi det handler om samfunnets grunnlov: Å gjøre mot andre hva vi vil at andre skal gjøre mot oss.

Når den materielle frigjørelse er nådd og menneskene har nok å leve av, vil godene bli delt etter behov mellom menneskene. Det vil heller ikke bli noen arbeidsløshet, idet en vil kunne innføre skiftarbeide for de grupper og bransjer hvor dette er nødvendig. Menneskene får nok av tid til virkelig å kunne leve ut sine ønsker og behov. Alt ligger og venter på oss den dagen vi skifter sinn og mentalitet. Det er orienteringen fremover som er det avgjørende for

hvordan vi i samfunnslivet utnytter vår viten og kunnskap. Men hvilken retning den blir brukt i, om det er til liv og død, det avhenger av menneskenes mentale innstilling og syn på tilværelsen.

I en viss tid kan man også holde den illusjonen oppe at f.eks. beskatning av banker og «fortjeneste» på Vinmonopolet og alle slags lotterier, tipping, lotto m.m. er samfunnsmessige inntekter forsåvidt som at pengene går inn i statskassen. Men da statens drift ligger på det samme samfunns debetside (utgiftsside), for hvilket både bankene, monopolene, spill og lotterier i forveien av debetposter, så er det klart at de endelige underskudd til sist må bli enorme.

Hvis den skattepolitikk vi driver her hjemme var riktig, så ville f.eks. samfunnet bli rikere jo mere legene tjente penger på sykdommer, og man ville lønne skolelærere ved å beskatte postbud, og lønne postbud ved å beskatte skolelærere...

Men i den bitre virkelighets verden som vi lever i, er det faktiske og positivt riktige forhold dette at vårt folks økonomiske velferd beror på de materielle erverv, som vi i norsk politikk systematisk fortrenger til fordel for de utgiftsmedførende immaterielle. Det er nødvendig å gjøre oppmerksom på denne politiske og økonomiske synkverving fordi alle våre offentlige funksjonærer og tilitsmenn (som også beskattes som samfunnsmessige inntektsfaktorer) tier og samtykker.

Fordi de partipolitiske statsmenn også organiserer seg og sin finanslek på internasjonal tumleplass, håper de visstnok å kunne holde spillet gående, idet man henviser til «internasjonale hensyn». Derved lykkes det til en viss grad å avvæpne, respektivt maktstjele, all kritikk og all sunn dømmekraft, inntil den alminnelige mening til slutt aksepterer den lære at krisens problemer er uløselige. Men da intet folk i lengden – selv ikke med internasjonal bistand – kan gjøre ÷ til +, eller utgift til inntekt, så sørger utviklingen selv for at illusjonene brister og dagdrømmeriet oppklars.

Humanisme i dag – hvilken humanisme?

Av Asbjørn Aarnes Sax I-2002

Hva er egentlig humanisme? Alle vil påberope seg humanist-stemplet – kristne, humanetikere, sosialister, muslimer og andre. Konkurransen om å være den beste humanist, er et trekk i tiden. Vi bringer her et utdrag av Professor eritimus Asbjørn Aarnes sitt kjente foredrag om humanisme.

Humanisme i dag – hvilken huma-

nisme? – slik refererer den franske filosof Jaques Maritain en tanke hos Aristoteles: Ikke å by mennesket noe annet enn menneskelighet – det er å forråde mennesket. For den viktigste delen av mennesket er ånden, og derfor er mennesket kallet til noe bedre enn et rent menneskelig liv.

Maritain spør i anledning av dette referat: Er dette humanisme eller antihumanisme? Og han svarer: Det avhenger selvfølgelig av hva vi forstår ved mennesket og det menneskelige.

Og her er vi ved vår situasjon: tve-tydigheten i begrepet humanisme. Det er ikke første gang i åndshistorien at grupper som står innbyrdes til strid, bruker de samme faneord. Det skjedde i slutten av det 17. århundrede i Frankrike, under den berømte

strid mellom «de gamle» og «de nye». De gamle, f.eks. Boileau, hadde i fornuften – la rasion – sitt orienterende begrep. Det samme hadde de nye, Voltaire og andre, og derved oppstod det forvirring i stridens første fase.

«De gamle så seg henvist til å bekjempe en bevegelse som samlet seg om det samme begrepet. At det i mellomtiden hadde skjedd en meningsforskyvning i begrepet, at fornuften for de gamle og de nye ikke var den samme, det var ikke klart fra begynnelsen.

De første humanister, renessansehumanistene, mente å ha oppdaget en dimensjon som i middelalderen hadde vært neglisjert, glemt eller med-forstått som noe så selvfølgelig at det ikke var grunn til å nevne den

– nemlig menneskeligheten.

Gjenoppdagelsen av den antikke, førkristne kultur var for renessansehumanistene en så betydningsfull erfaring, at de innførte den såkalte periodisering.

At det fantes et begrep om menneskelighet og omsorg for mennesket før kristendommen, før kristenheten, – det var den erkjennelse som spredte seg, og som vi i ettertid har kalt renessanse, fordi den klassiske oldtid da fikk en slags fødsel nummer 2.

Det blomstret opp et humanistisk stadium med et annet mål og en annen metode, et såkalt «fritt» studium, dvs et ikke dogmatisk studium og med boktrykkerkunsten var grunnen lagt for en ny form for skriftlig distribusjon.

I opplysningstiden oppstår nyhumanismen, en etisk og sosial humanisme knyttet til framtidsoptimismen, en rasjonell humanisme som mente seg å representere det «opplyste standpunkt», i forhold til mørkemennene, pietistene som sverget til troen alene.

Den postmoderne epoke vi lever i, kjennetegnes av nøling eller svimmelhet mellom gammelt og nytt. Vi vet at det ikke lenger knytter seg en sikker fremtid til modernitetens idealer – men hvorledes kan vi kunne velge noe nytt, uten å gjøre bruk av det gamle?

Det er ofte blitt påpekt at portrettet ikke lenger er en yndet genre i malerkunsten. Også i etisk henseen-

■ forts. side 6

Friheten 1, 2002 nr 5:

Etterlyst: Koalisjon mot sult

Av Jan Herdal

Den sveitsiske sosiologiprofessoren Jean Ziegler er i ferd med å oppnå en status blant globaliseringsmotstandere på kontinentet som kan minne litt om posisjonen til Herbert Marcuse på franske universitet i slutten av 60-åra. Mannen er følgelig så godt som totalt ukjent her til lands.

I norske medier er det faglige nivå slik at når NHO inviterer WTO-boss Mike et-eller-annet til å lire av seg noen enkle propagandafraser om globaliseringens velsignelser, ja, da forstummer motstanden, slik det så treffende ble uttrykt i Dagens Næringsliv.

– Koalisjonen mot terror er dømt til å mislykkes, fordi det ikke samtidig finnes en koalisjon mot sult, sier Ziegler til Der Spiegel.

100.000 mennesker dør daglig av sult eller sultens følgeskader. Hvert 7. sekund dør et barn. Av 6,2 milliarder er 850 millioner permanent alvorlig underernært. Hvert 6. minutt mister et menneske synet på grunn av mangel på vitamin A. 1 milliard mennesker mangler rent drikkevann. 4 milliarder barn dør årlig hvert år.

Dette er den virkelige terroren. Det er et konstant pågående folkemord – og det er menneskeskapt, eller mer presist: et resultat av det røverkapitalistiske systemet, kasino-kapitalismen, morderkapitalismen, et kriminelt bankvesen. Verden kan uten vansker ernære 12 milliarder mennesker, det dobbelte av dagens befolkning, ifølge Ziegler.

– Dette er vel og merke tilstanden etter 10 år med globalisering i moderne betydning. Verdens brutto sosialprodukt har økt med 40 prosent i denne perioden. Verdenshandelen økte med 10 prosent i år 2000. Det produseres utrolige rikdommer. Slik sett har nyliberalistene rett. Men samtidig øker marginaliseringen, utslagningen, ødeleggelsen av mennesker. Verden blir rikere – og sultkurven stiger. En negativ dynamikk. Verdensherredømmets oligarkiske karakter blir stadig tydeligere, mener han.

Av den ufattelige verdenshandelen på om lag 8000 milliarder kroner årlig består en tredel av rein intern pengeflytting innen de enkelte transnasjonale storkonsern. En annen tredel foregår mellom de ulike transnasjonale selskapene. Bare den siste tredelen kan kalles fri verdenshandel.

– En vits. En skandale. En utrolig monopolisering, sier Ziegler. Verdens 200 største selskaper står for en fjerdepart av verdens brutto sosialprodukt. Denne transnasjonale maktstrukturen har verken ansikt el-

ler språk. Den avsetter ingen fingeravtrykk. Legger ingen urinspor. Men den hersker over oss alle.

Ziegler, som selv er noe så sjeldent og verneverdig som en venstre-sosialdemokrat og ellers mangeårig parlamentariker i Bern, har også en klar oppfatning om realsosialismens tidligere rolle: Så lenge de sosialistiske land fantes, kunne ikke kapitalismen utvikle seg fritt etter sine grunnprinsipper. Den sosialistiske leir sperret for globaliseringen. Inn til 1991 kunne vestlige fagforeninger og sosialdemokrater operere som middelalderiske alkymister. De tok de herskendes kommunistangst i bruk overfor sitt eget klientell, de arbeidende masser, og omdannet den i praksis til et stabilt arbeidsmarked og forhindret dermed nedbygging av den sosiale sikkerheten.

Og i dag? Det fins ingen sosialdemokrater mer. Schröder? En etikett. Et hylster. EU er en rein kapitalistisk rasjonaliseringsfabrikk. Sveits er et rike av helere, en forbrytters øy. Det trenger ikke geværer for å drepe, det bruker telex.

Da Ziegler i 1964 ble kjent med Che Guevara som representerte Cuba på en sukkerkongress i Geneve, ba han om å få være med Che inn i Sør-Amerikas jungel for å kjempe. Che skal ha pekt ut gjennom vinduet, hvor alle bank- og forsikringsplassene tårnet seg opp, og sagt: – Her ser du monsterets hjerne. Hva mer kan du ønske deg? Ditt kampavsnitt er her.

Men det koster å legge seg ut med de mektige. I alt 7 prosesser med krav om oppreisning og skadeerstatninger for totalt 7 millioner sveitserfranc fikk Ziegler mot seg på løpende bånd, og hans parlamentariske immunitet ble opphevet. Til nå har han tapt tre, og er så godt som raka fant. Karakteren til det sveitsiske «retts»-systemet kjenner alle. I sin tid ble han til og med dømt til å betale 2000 sveitserfranc for å ha kalt Pinochet-regimet i Chile for fascistisk!

Nå arbeider han som spesialrådgiver med arbeidsområde «Retten til ernæring» under FNs menneskerettskomisjon. Han vil forslå at denne retten endelig og utvetydig skal fastslås i likhet med andre menneskeretter. Retten til selv å framstille den nødvendige ernæring. Eller retten til tilgang til ernæring, 2700 kalorier per dag. Og at brudd på denne retten skal kunne innklages til en instans.

På høy tid, vil mange si. Men det gjenstår å se om det hjelper. Noe kanskje, men det ligger en åpenbar motsetning her. Siden det er det kapitalistiske systemet som produserer fattigdommen og dens følger, slik Ziegler selv påviser, hvordan skal da sulten kunne oppheves gjennom et FN-vedtak?

Hvorfor er det sult i verden?

Erik Damman og Fremtiden i våre hender har i en årrekke hevdet at det er et fordelingsprobleme. Det er riktig note. Men vi løser aldri i verden sultproblemet **uten en ny og reell samfunnsøkonomi. Vi er nødt til å få et nytt samfunnsregnskap som viser noe annet enn fiktive tallutgifter og tallvekst.** Det er ikke sant at vi blir rikere og rikere. Sannheten er at vi blir fattigere og fattigere i realøkonomisk forstand. Det er fordi naturen stadig tappes for ressurser (korallrev forsvinner, dyre-, fiske-, fulgle- og plantearter forsvinner osv.) B.D.B. så og forstod dette. Ved hjelp av dekapitaliseringsprinsippet og det lønnsomme prisfall kan vi løse sultproblemet i verden. Så vidt jeg har forstått mente også B.D.B at jordens befolkning kunne mettes på vegetarkosthold.

Astrid Strømme

Hjemmeundervisningskonferanse 2002

14/6 – 16/6

- Hvor står hjemmeundervisningen i Norge?
- Hjemmeundervisningens mangfold
- Hjemmeundervisning og retten til spesielle tjenester i skolen
- Et forskningsprosjekt om hjemmeundervisning
- Hjemmeundervisningens nye og gamle nettverk.

Sted: Sollerudstranda skole, Lysaker i Oslo.
Påmelding til OTH v/Marta Straume, Londalsflaten 41, 5267 Espeland. Pris kr 200 pr voksen.

Humanisme - - -

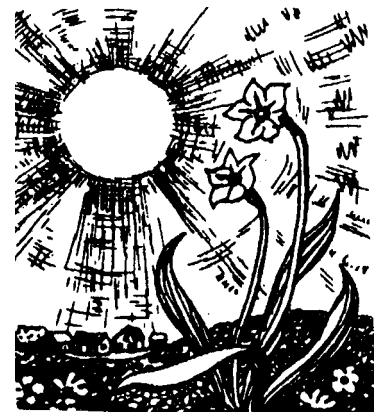
de kunne man si at det menneske som er gjenstand for omsorg i dag, er ansiktsløst, uten ansikt. Det er i kollektive vyer og oppgaver tidens moralske kraft uttømmes, og den dårlige samvittighet kamuflerer seg.

For positivismens far, August Comte ble proletaren og kvinnen kronvitnene, de var lykkelig forskånet for den negative kraft i opplysningen, de var ennå ikke blitt offer for egoisme, de levde i det felles liv, det store VI, som Comte ville ha vekk fra kristendommens skjulte Gud. Han valgte menneskeguden –

L'Humanité-Dieu. Jeg spør meg om ikke Comte var den første humanetiker?

Det er i dag en presserende humanistisk oppgave å sortere ut og gi navn til vårt kulturelle arvegods. Med dette er ikke oppgaven uttømt. Når vi har satt de riktige navn på tingene og funnet ut av deres herkomst – da gjenstår å bruke dem. Den kristne humanisme stanser ikke ved omsorg for sjelen. – Den søker omsorg for det hele menneske – mennesket som borger av to verdener: historien og evigheten.

Det er ikke slik at det naturlige menneske, som keiserens eiendom,

Ad Fontes

Vi lever i en tid hvor skillelinjene ikke lenger går mellom høyre og venstre eller mellom fattig og rik. Vi er alle like ensomme. Alle har vi et menneskepunkt i dypet av oss selv. I det punktet bor vår samvittighet. Det er det stedet hvor jeg er helt alene med meg selv.

Trusselen i tidligere tider var at avlingen ble dårlig eller at fisket slo feil. Vi var totalt avhengig av naturen. Den indre naturen derimot truer oss sterkere og sterkere.

Vårt indre sjelelige miljø er på vei til å gå i oppløsning, fordi vi har mistet de gamle holdepunktene. Bare ved å orientere seg tilbake til de grunnleggende sannheter om mennesket, kan vi orientere oss oppover.

(Fra Sax 1/2002)

må overlates til ham.

Menneskeligheten er den tilstand vi er i mellom inngangen og utgangen av den jordiske tilværelse. Den er verken den laveste eller den høyeste... Som mennesker – og her er vi enestående blant Guds skapninger – stiller vi betingelser for å være til. Det er en røst som sier: Er du med på dette, finner du deg i denne urett, mot andre eller deg selv, da synker du ned i det umenneskelige. Det høyeste – at det er noe som overstiger menneskeligheten – det erfarer vi når et streif av fryd, av glede løfter oss – men også i smerten, i lidelsen, lengselen, sorgen og savnet.

Varmere klima er begynt å drepe

James Steensæth

Korallene er begynt å dø. Høsten varer lenger. Havskilpaddene er utryddingstruet.

Den globale oppvarmingen er allerede begynt å påvirke plante- og dyreliv over hele verden, mener forskerne.

0,6 grader

Verdens gjennomsnittstemperatur steg med 0,6 grader i det 20. århundredet, og innvirkningen merkes nå i flora og fauna fra ekvator til polene.

Noen arter er dømt til undergang mens de kjemper mot den stigende temperaturen på en planet som i stigende grad overfylles og gir færre muligheter for fluktruter, ifølge en rapport i tidsskriftet Nature.

Har samlet forskning

Tegnene på temperaturstigningen er allerede svært åpenbare, uttaler geobotaniker Gian-Reto Walther ved Universitetet i Hanover. Han har samlet inn forskning fra ulike deler av naturvitenskapen.

Studiens konklusjon retter søkelyset på alvoret i den globale klimaendringen ved å vise parallelle trender hos

planter, fugler, dyr og fisk. Utryddelse av noen arter er uunngåelig.

Den store forskjellen fra tidligere perioder med klimaforandring, som istiden, er at det nå lever syv milliarder mennesker på Jorden og mange korridorer for flytting av ulike arter er blokkert, ifølge Walther.

Omfattende «korallbleking»

En av de mest dramatiske parametere på klimaforandring er verdens korallrev som er blitt ødelagt av såkalt «korallbleking» ifølge Walther.

I det verste tilfellet av massebleking, i 1998, døde anslagsvis 16 prosent av verdens revbyggende koraller, ifølge Nature.

I Europa viser trærne sine høstfarger senere, mens noen trekkfugler endrer sine reiseplaner.

Walther ønsket velkommen at regjeringene i flere land gradvis synes å forstå problemene med klimaendringer – som nå på bred front blir sett på som et resultat av de såkalte drivhusgassene.

British Meteorological Office anslår at de globale temperaturene vil stige mellom 1,4 og nærmere 6 grader i løpet av det neste århundret, avhengig av suksessen til politikken mot drivhusgassenes effekt.

BT 13/4 2002

Mennesket og symbolene

Ordet symbol skriver seg fra det greske *sy'mbolon*, som betyr den ene halvpart av noe.

Siden har ordet utviklet seg til å bety minnetegn, sinnbillede og kjennetegn for noe bakenforliggende, som kan være abstrakt eller konkret. Et tegn altså for et formål, en person, en tankeoperasjon og et abstrakt begrep som f.eks. «makten», «folket», «kongeverdighet», «det guddommelige» etc. Et symbol kan også stå som betegnelse for handlinger og virkelighetsformer.

Det typiske for symbolene er at symbolets konkrete form sjelden står i umiddelbar og tydelig sammenheng med det det skal betegne. Relasjonen innebærer en kobling i menneskenes fantasi og forestillingsliv. Altså har symbolene et dobbelt innhold: hva er det i og for seg (flagg, kors, spir, etc.), samt den bakenforliggende reelle eller tenkte virkelighet. Nasjonalflagg er i og for seg festlig og dekorativ, og det kan være et signaltegn m.m., men de forestiller også land, folk og nasjonalitet. Her er den mentale koblingen ikke umiddelbar og naturlig, men et resultat av konvensjon og innlæring. Korstegnet, skrevet, trykt eller som håndtegn, er symbol for symbolet kors, som igjen er symbol for mangfoldige begrep og forestillinger (lidelse, død, kristendommen og Kristus selv). Fiskens symbol ligger her nær: den er særlig interessant. «Fisk» heter på gresk «ichtys», til dette ord svarer et anagram på fem greske bokstaver, som utgjør begynnelsesbokstavene på gresk av «Jesus, Kristus, Guds Sønn, Frelseren». Her foreligger det man kan kalle et «kryptosymbol», et hemmelig identifikasjonstegn mellom troende i urkristen tid.

Stjernetegnet (asterisk) er bl.a. symbol for stjerne og denne igjen for fødsel. Vi ser her hvorledes symboler bygger på hverandre og stundom flettes sammen eller forgrener seg: man kan med god grunn snakke om

symboltrær. Håndtrykket er i og for seg vakkert, og det forener kroppslig gjennom den fysiske berøringen, men det betegner også menneskefellesskap og vennskap, og kan stundom også gis et magisk forpliktende innhold likesom et edsbånd. Her ser vi et eksempel på et symbol der sammenhengen mellom «de to halvdelene» er tydeligere.

Fra et videre synspunkt kan all vår kunnskap tilbakeføres til symboler. Vi uttrykker oss med bokstaver (lyd- og forestillingstegn), med ord, satser, språk og tall. Vi har matematisk, kjemisk og fonetisk formelskrift, dvs symbolskrift. All formelskrift er konvensjonelt vedtatte tegn for fenomener, som ikke alle er kongruente med detaljene i tegnkomplekset. Vår legemlige adferd og uttrykksbevegelser, holdning, faktorer, mimik, latter etc, vår tanker og tros former er også symbolske. Til slutt kan spørsmålet utvides nesten over alle grenser; er ikke hele vårt menneskeliv i alle dets aspekter likesom universets manifesterende former sinnsbilleder for en dypere virkelighet, som vi ikke kan komme i kontakt med uten via symbolene, så lenge vi ikke kan oppleve den umiddelbart og direkte?

Kunsten er særlig rik på symboler, og den skaper ofte suverent sine egne symbolformer, men opptar også slike fra andre områder. Tenk på korssymbolet, gudsøyet, triangelen, evangelistsymbolene, Mariasymbol etc. Bibelen vrirler av ekte symboler; vi kan i denne sammenheng tenke på Apokalypsens fantasifulle og monstrøse billedspråk. Med betegnelsen «symbolum» (trosbekjennelsen) har man villet utsi at ord og formuleringer representerer ikke bare trosforestillinger, men også den virkelighet som tenkes å ligge bak – altså også her symbol og bygd på symbol.

Riter, sakrament, sabbatsfeiringen, fasten – alt er fylt av symbolikk. «Dimmeluken» f.eks.: «dimmel» el-

ler «dymbill» (dumb bella) var de treknebler som i den «stille uken» erstattet de vanlige metallkolbene i kirkeklokkene. Kirkeklokkene måtte lyde dumpe og avdempete i lidelsens uke – et symbol på Frelserens skjendel og pine. Dagene i denne uken har navn etter farger: «blåmandag», «hvit tirsdag», «askeonsdag», «skjærtorsdag» etc. Fager har sin psykiske tilsvarende og likeså symbolkarakter. Påsketris, maiild, midtsommerstangens løvverk – alt symboler for vekst, vårbudd, høysommerens fullhet. Riksvåpen, regalier, foreningsemblemer, et utall av offisielle seremonier og skikker – overalt symboler og allegorier. Vårt hverdagsliv er breddfullt av slike tegn: ved hilsen tar vi av hansken, løfter på hatten (underkastelse), bukker eller neier (vi gjør oss lavere og ringere), vi bærer ut armene til velkomst eller løfter dem i påminnelse mot høyden. Språket er en uhørt rik symbolskatt, men relasjonen er ikke organisk betinget, menneskelige følelser kan uttrykkes like godt på kinesisk som på tysk. En matematiker er på ingen måte bundet av latinsk eller gresk alfabet. Han kan stille opp ekuasjonene med andre siffer enn de arabiske og med andre bokstaver, f.eks. russiske.

Symbolskapelsen har altså stor frihet i og for seg. Enhver tegnsamling som fyller sin hensikt kunne anvendes som noteskrift, en annen sak er det tradisjonelle og praktiske synspunkt. Mennesket er «symboldyret», i naturevolusjonen sprunget fra instinktsirkelen til grenseutvidingen, den skapende fantasieksistens – det manglende mellomledd søker vi forgjeves på dette område. – Intet dyr går i døden for symboler og heller ikke det spede, morsbundne menneskebarnet, fordi de ikke kan skape symboler, men er hundre prosent innesluttet i naturbundethetens sirkel.

Vi skal nu begrense dette uhørt rike tema og undersøke noen av sym-

bollærens spesielle områder. Man taler om et dødt eller uttjent symbol og om et annet som er levende, men symbolet i og for seg kan hverken være dødt eller levende. Det er menneskefanatiasien som gir symbolet liv eller detroniserer og avliver det.

Symbolets velde er alltid makt som utgår fra oss selv. Vi er psykisk lenket til utadprosjereringen av våre mentale krefter som engang har skjedd og som siden ofte gjentas. Fenomenet er i regelen et dybdepsykologisk kollektivt fenomen. Vi har bundet oss ved våre sinnbilleder. Innkoblingen mellom det ytre tegnet og det som det skal forestille skjer i vår mentale verden. Eller også er returstrømmen fra vår utadprosjerering brutt, koblingen uteblir, symbolet er dødt eller holder på å dø, om vi ikke gjennom en ny fantasiprojeksjon kan gi det nytt liv.

De fleste mennesker har ikke gjort det klart for seg at de lever i en meget innviklet jungel av slike psykiske bindinger. Og til symbolverdenen forholder vi oss på forskjellig måte: likegyldig, vanemessig, konvensjonelt, falsk, sentimental eller fiendtlig og fanatisk, men sjelden rent åndelig. Ytterst sjelden tar vi symbolene rent intellektuelt. Vi er gjennomtrengt av det vanemessige i slike symbolhandlinger som å ta hverandre i hånden. Disse tegn har for lenge siden blitt uten kjerne. Dette er nok riktig og økonomisk, ellers hadde vår hverdag blitt et uutholdelig røre av følelsesstumper og fantasifiller. Vi reagerer ikke følelsesmessig symbolsk når vi bukker for hverandre og løfter på hatten. Men reagerer vi ikke effektivt når våre «venner» med hensikt unnlater å hilse på oss? Da står tegnets indre mening øyeblikkelig opp fra de døde.

Europa er overfylt av gamle heligdommer. Helgener, relikvier, lysbilleder, etc. har hos mange tapt den veldige makt de engang hadde over oss. Menneskenes tro og fantasi ga dem engang denne kraft. Nutids-

mennesket huser mest turistenes interesse for de store kulturfolks katedraler, disse vitnesbyrd om en for oss nesten ufattelig åndelig kraft. Madonnabilleder, krusifiks, soler. Symbolene var en gang broen, på hvilken mennesker vandret så langt de kunne mot et livssentrum.

Ordet fetisjdyrkelse ligger nær. Døde symbolformers skall blir skadebringende om de får fortsette å binde oss i psykisk overfladiskhet. Mange mener at naturvitenskap og teknikk samt sosial trygghet kan bety en vinning om de leder oss fra de religiøse symbolformene til «virkelighet». Hvor virkelighets-fremmed! Avguderi blir ikke mindre farlig om det antar vitenskapelige, tekniske og det sosiale velferdsstrevets former. På den vei taper vi ennå mer av livsdyp og dermed av sann virkelighet. Vi er stolte av at vi bytter kors, helgenglorie, sol og himmel-fartssymboler med skiftenøkkel, passere, maskinhjul og «den store Sputnik»!

Vi feier ikke vekk tro med en slik infantil holdning. Tro må vi alltid. Menneskene kan ikke leve uten sin fantasieksistens og sin selvskapte og skapende mentale verden. Graden av vår utvikling måles på hvor åndeliggjort denne fantasivirksomhet er. Den tekniske tilbedelsen som nå pågår når sikkert frem til den makt som anropes. For den er ladet med psykisk kraft. Bønnhørelsens gaver er rundt omkring oss. Fruktene er bitre, men de må etes. Tross alt kan all molokdyrkelse bli et middel til å gjenvinne helse og besinnelse, om livets dynamiske strøm kan få gå videre. Dette hører sammen med tilværelsens stadige rytme og pendelbevegelse og vår menneskelige streben etter stadig å overskride stengte grenser.

BL (1961)

Mandag 15/4-2002

Radikalt økonominettverk dannet

Av Bjørgulv Braaen

Økonomi: I helgen ble det dannet et landsomfattende nettverk for radikale økonomer. Initiativtakere er tre hovedfagsstudenter på samfunnsøkonomi ved Universitetet i Oslo.

Hovedfagsstudentene Camilla Bakken Øvald, Ragnhild Savina Berg Anstad og Ingvild Almås samlet i helgen et femtital studenter og radikale samfunnsøkonomer til seminar under Attac Blinderns

motmakt-konferanse i Oslo. Blandt foredragsholderne var økonomene Tore Thonstad, Halvor Melhum, Thorstein Dahle, Roar Eilertsen og Hildur Bojer. Initiativet er støttet av Sosialistisk Venstreparti, som har bidratt økonomisk, blandt annet med å betale flybilletten til konferansen for RVeren Torstein Dahle. Søndag var det radikale nettverket et faktum..

- Bakgrunnen for initiativet er radikaliseringen av studentene på samfunnsøkonomi som har foregått de siste årene. Det har glødet rundt lunsjbordene, og det som har blitt diskutert er ikke børs og aksjeutbytte, men velferdsstaten, sekstimersdag, miljøpolitikk, WTO, Verdensbanken og IMF, sier en av ini-

tiativtakerne, Ingvild Almås.

- Vi ønsker å styrke venstresiden i norsk politikk på økonomiske spørsmål, sier Ragnhild S. B. Astad.

Styrke kompetansen

Nettverket skal arrangere seminarer der det tas opp aktuelle økonomiske problemstillinger, som kunnskapsbase for venstresiden. I invitasjonen til seminaret heter det at «i den offentlige debatten kan man få inntrykk av at alle som kan noe om økonomi stemmer Høyre, mens venstresiden ofte blir svar skyldig når den skal forsvare sine standpunkter med økonomiske argumenter. Vi tror den politiske venstresiden trenger kompetansehe-

ving i økonomiske spørsmål og at dette er viktig for å kunne være mer slagkraftig i den offentlige debatten». Stortingsrepresentant Audun Lysbakken fra SV deltok også på seminaret, og la fram en ønskeliste over hva han som politiker ønsket at de radikale samfunnsøkonomene skulle jobbe med. Lysbakken viste til at mesteparten av det politikken handler om i dag ligger innenfor det han kalte symptomfeltet.

- Å bevege seg fra symptomfeltet til årsaksfeltet er noe av det viktigste for en radikal venstreside, sa Lysbakken.

Ensomt

Audun Lysbakken oppfordret øko-

nomene til å engasjere seg i arbeidet med å avverge en ny WTO -runde, strukturtilpasningspolitikken, arbeidet med å gjenvinne kontroll over kapital-flyten, analyser av EØS- avtalens virkninger og til slutt offentlig eierskap. I debatten etterpå kom det fram at det i mediene gis et altfor ensidig bilde av hva som er samfunnsøkonomiske realiteter. Kritiske stemmer er i alt for liten grad synlige.

- Jeg har med all respekt forsøkt å delta i debatter de siste årene. Men det føles av og til noe ensomt, sa Jan Mønnesland ved Norsk institutt for by- og regionsforskning.

Ny Tid 14/12 – 4-2002:

Den vanskelige friheten

Psykoanalytikerens Erich Fromms 60 år gamle klassiske studie i frihet og autoritet er gjenuttgitt på Routledge Classics. Den er en nødvendig påminnelse om ikke å ta frihet og demokrati for gitt.

Noen mennesker frykter frihet mer enn noe annet. De tror at samfunnet ikke kan fungere uten en totalitær autoritet. Et eksempel er marxist-leninister som konverterer til islam, som går fra «proletariatets» diktatur til sharia. Hva som helst, bare ikke demokrati!

Den tyskamerikanske psykoanalytikerens Erich Fromm (1900–80) kom for 61 år siden med sin nå klassiske studie av dette fenomenet, denne frykten for friheten. *Escape from Freedom* kom ut i Amerika i 1941, og året etter i England under tittelen *The Fear of Freedom*. Nå er den gjenuttgitt av Routledge i deres klassikerserie.

Uønsket frihet

Målet med boka er å forstå de faktorene i det moderne menneskets karakterstruktur som har gjort at det ville gi fra seg frihet i fascistiske land, og som finnes i millioner av

mennesker i demokratiske land. For å gjøre det, mener Fromm at man må forstå dynamikken i de psykologiske prosessene som foregår i individet; og for å forstå individet, må man se det i den kulturelle konteksten som former det.

Til forskjell fra sine inspirasjonskilder Freud og Marx, insisterer Fromm på at mennesket ikke er determinert, men har frihet, og at denne friheten er meningen med livet.

Denne friheten er imidlertid alt annet enn lett – og i mange tilfeller ikke engang ønsket. For Fromm peker på at negativ frihet, det vil si frihet fra – for eksempel fra ytre autoriteter og bånd, gjør mennesket isolert, usikkert og maktesløst hvis den ikke suppleres med positiv frihet, en frihet til – til å realisere sitt individuelle selv.

En slik isolasjon og usikkerhet er uutholdelig; i en slik situasjon har man ifølge Fromm bare to valg, enten å rømme fra frihetens byrde inn i ny avhengighet og underkastelse, eller å gå inn i en full realisering av positiv frihet. Fromm mener at en forståelse av dette er viktig for å kunne bekjempe totalitære krefter.

Religiøs reaksjon

Fromm foretar en historisk oppsummering av menneskets individualiseringsprosess fra slutten av middelalderen fram til det 20. hundreåret. Han beskriver hvordan man i imid-

delalderen hadde hver sin definerte plass og identitet fra fødselen av – man ble det som var forventet av en, og sosial mobilitet var så å si ikkeeksisterende. Men selv om dette gav trygghet, hindret de primære båndene menneskelig utvikling.

Med renessansen begynner denne strukturen å falle fra hverandre – vitenskapelige framskritt fører til at mennesket etter hvert blir sett på som sentrum i universet. Friheten fra middelalderens bånd førte til usikkerhet. Med reformasjonen kom lutheranismen og kalvinismen, som forsøkte å bøte på dette ved å sette mennesket inn i et strengt deterministisk system som benektet menneskets frie vilje, og som avfeide tvil med en absoluttistisk dogmatikk.

Fluktmekanismer

Fromm deler måtene å flykte fra friheten på i tre.

Den første er autoritarisme. Denne flukten består i å unngå friheten ved å gå inn i en slags symbiose med andre. Man går inn i et autoritært system der man enten er maktperson (undertrykker) eller den som blir øvd makt over (undertrykt). Den mest ekstreme, og den nevrotiske, formen for autoritarisme er sadomasochisme. Personer som tiltrekkes av slike forhold, kaller Fromm autoritære karakterer. Disse menneskene tiltrekkes av styrke og forakter svakhet. De nyter å utøve makt over de svake, men de nyter også å underkaste seg en sterk autoritet; slike mennesker har altså alltid både sadistiske og masochistiske trekk. Og undertrykkeren er like avhengig av den undertrykte som omvendt. Begge rollene hjelper personene med å flykte fra ensomhet, og i begge tilfellene gir man slipp på sin individualitet. Den autoritære karakteren elsker «skjebnen», som ofte rasjonaliseres som «naturen», «Guds vilje», osv. og han beundrer fortida. Han mener at livet er skapt utenfra og at lykke består i underkastelse. Hans mot består i å holde ut «skjebnen», ikke å forsøke å endre den. Likeverd eksisterer ikke for ham. Den sado-

maochistiske karakteren er ifølge Fromm fascismens menneskelige basis. Martin Luther var ifølge Fromm en typisk autoritær karakter som hatet alt og alle, og hans teologi er typisk for den autoritære personligheten.

Den andre formen er destruktivitet. Jo flere hindringer det er for livsutfoldelse i en kultur, jo mer destruktive er dens medlemmer. Dette kan man for eksempel se i totalitære, teokratiske arabiske samfunn, der terrorisme har god grobunn. Hvis destruktiviteten blokkeres, brukes den gjerne på en selv, i form av «risikoatferd» eller selvmord.

Den tredje og vanligste formen er automat-konformitet. Man flykter fra sin individualitet ved å slutte å være seg selv, og går i stedet inn i de ferdig fastlagte rollene som massekulturen tilbyr, og blir slik andre forventer og vil at man skal være. Man blir en maskin/automat, og har ingen egne, spontane tanker, følelser eller ønsker. Siden man er som alle andre, føler man et psevdofelleskap.

Nazismens psykologi

Som den mest ekstreme formen for den autoritære karakterstrukturen, tar Fromm for seg nazismens psykologi. Hans hovedpoeng er at man for å forstå den må bort fra dikotomien mellom den psykologiske og den sosialøkonomiske innfallsvinkelen – innsikten oppnås først når man kombinerer disse. Det at nazismen appellerte til den lavere middelklassen, må for eksempel søkes i dennes sosiale karakter. Her finner vi igjen den typisk autoritære karakteren. Massenens sadisme tilfredsstilles av forakt for «svake» grupper. Fromm viser at det også var en masochisme i Hitler i form av en overgivelse til Gud, skjebnen og historien.

Fienden inne i oss

Fromm mener det er en illusjon at Hitler kom til makta kun ved hjelp av smarthet og triks og at folket var viljeløst og styrt med vold: han hevder at tyskerne ville overgi sin frihet – i stedet for å søke frihet, søkte de måter å flykte fra den på. Men

Fromm angriper ikke bare nazismen; han mener at angrep på demokratiet er like alvorlig enten de kommer fra fascisme eller det som kalles anti-fascisme (kommunisme). Han sier seg enig med John Deweys påstand om at den største faren for demokratiet ikke kommer utenfra, men fra inne i oss selv, fra våre egne holdninger.

Men det er ikke bare i totalitære samfunn at individet er maktesløst og ubetydelig – det er også i stor grad tilfelle i demokratier. Fromm mener at det ligger en fare i tendensen til konformitet. Han reagerer mot tingliggjøringen av personligheten, at personligheten er noe man skal «selge». Konformiteten gjør at original tenkning forhindres. Ved å være konform, stilnes tvilen på hvem man er – men prisen er høy: den er følelsesmessig og mental død. Konformitet er ifølge Fromm en ond sirkel: Jo mer konform man blir, jo mer usikker blir man, og jo mer tvinges man til å være konform for å stilne usikkerheten. Denne desperasjonen og usikkerheten er fruktbar jord for fascismen.

Positiv frihet

Uavhengighet og frihet er ifølge Fromm ikke identisk med isolasjon og frykt. Men mennesket må realisere seg selv, være seg selv. Den positive friheten ligger i aktivt og spontant uttrykk og utfoldelse av menneskets emosjonelle, intellektuelle og sanselige muligheter. Denne realiseringen av menneskets individualitet er ifølge Fromm livets høyeste mål.

The Fear of Freedom fortjener i høy grad sin klassikerstatus. Det er et verk som er like aktuelt i dag som da det kom for 60 år siden. Boka fungerer ikke minst som en påminnelse om at vi aldri må ta frihet og demokrati for gitt, men må kjempe for det – ikke minst med oss selv.

Boka finnes i norsk oversettelse.

Erich Fromm
The Fear of Freedom
Routledge Classics, 2002

Positiv frihet

Jeg spør meg selv hvorfor. Hva er så spesielt med Friskolen -70? Det er naturligvisvis mange ting. Jeg skal bare peke på noe helt sentralt.

Det er nemlig slik at eleven ved skolen har positiv frihet. I praksis betyr det å leve ut sine talenter innenfor en sosial kontekst. Elevene kan f.eks snakke så mye de vil med hvem de vil når som helst! Kort sagt: Snakk, samtaler, og diskusjoner har «fri flyt på Friskolen -70» Det er også tillatt med kortere eller lengre tenkepauser, fordi pedagogikken på Friskolen sier at det å sitte å se ut i luften er også en aktivitet! Det begrunnes med at hjernen rett og slett alltid er i bevegelse eller i funksjon. «Hjernen er alltid opptatt av noe» som vi vet.

se eller i funksjon. «Hjernen er alltid opptatt av noe» som vi vet.

Dette er i samsvar med Otto Bollnows teori som sier at livet antar både kontinuerlige og diskontinuerlige former. De to ytringsformene som så vidt er antydnet her, kan forståes som uttrykk for kontinuerlige (snakk, samtaler, o.l.) og diskontinuerlige («tenkepauser») former.

Positiv frihet er selvsagt mye mer. Men det er fantastisk at elevene har akkurat disse forutsetningene, for det skaper åpne, sunne relasjoner mellom alle på skolen. Alle blir på en måte en slags stor familie.

I den norske skolen dominerer negativ frihet. Friheten eksisterer bare i former av planer, fag, pensum, osv. som sier hva og hvordan elevene skal opptre. Snakk og tenkepauser betraktes som unyttige og er derfor bannlyst! Mange elever har konsentrasjonsvansker på grunn av ulike årsaker. Men et er sikkert. Et stort antall norske barn har psykososiale problemer. Nei, den norske grunnskolen har mye å lære av den danske friskolen -70. Det er en skole hvor lærelyst og personlig vekst og utvikling har reelle forutsetninger for å lykkes.

Alle abonnenter av Samfunnsliv får første bok GRATIS hvis de henvender seg til Dag Ove Johansen med navn og adresse.

www.sjamanensrike.no

DEBATT - DEBATT - DEBATT -

S torkrig i vente?

USA samler støtte til amerikanske militære åtak på Irak. Målet er å fjerne Saddam Hussein (Dag og Tid 16/3 2002). Hva gjør vi med det? Bør vi innføre «førevar-prinsippet»? Hva betyr det i praksis?

Astrid Strømme

Pasifisme

Til militærnekeren Vibe sa BDB: «Du vil arbeide for fred mellom menneskene ved å få soldatene til å si nei til mobiliseringsordren. Når utskeielsene i samfunnet er gått så vidt at hele folk står fremfor helvetets porter, da vil du si nei. Du vil ikke være med lenger. Du vil heller la deg stille opp mot muren og bli skutt. Du vil heller bli skutt selv enn du vil skyte andre. Du mener å ha bibelen med deg. Med all ære for pasifistenes innstilling, så er det likevel dette å si: Fred i verden, slik som krig i verden bygges opp av impulser. Krig er et resultat av at ubevisste, farlige impulser blir satt i system. Pasifistene, som vi andre, må gå tilbake for å granske åndskreftene! Om all verdens soldater sa nei til krigen, så var ikke dermed de dypere årsakene fjernet! Krigsspøkelset ville dermed dukke hodet opp for nye generasjoners soldater. Krigsårsakene er å finne i fiktivøkonomien. Rett oppfattet så forklarer Moses i Dekalogen hvorledes årsakene til denne kan bli fjernet. Men dessverre, pasifistene som alle andre religiøse, oppfatter Dekalogen som bud

for det enkelte menneske, og altså ikke som bud for å få fjernet en livsfarlig folkesykdom, en folkelast.

«Hvor lenge skal vi kvaksalvere med oss selv og våre samfunn?», spurte Brochmann. «Når skal vi begynne å søke kunnskap om livet mellom menneskene og ikke lenger la oss dåre av prestenes dårlighetslære, som jo selvfølgelig underbygger og rettferdiggjør politikernes styringslære og herskertrang. Samfunnet er å likne med en levende organisme bare med den forskjell at organismen skapes og utvikler seg i kraft av riktige og gale impulser. Gale impulser fører folket tilbake til krig og utsettelse, riktige impulser gir fremskritt og utvikling i 1000 år, for å benytte gammeljødisk terminologi. Impulser som fører inn i symboldyrkelsen fører galt i vei. Impulser som fører til arbeidsdeling og differensiering peker riktig.»

Anders Ryste

Borgervern kunne vært en nyttig ting for Helge

Borgervern kunne vært en nyttig ting for Helge i Bergen 10. desember 2001 cirka klokken 02.00.

Han satt stille i sin egen leilighet da døra til balkongen plutselig gikk opp. Inn kom det fire uniformerte politimenn. De hadde krabbet inn på hans balkong i 2. etasje ved hjelp av en stige. I sin egen stue ble Helge overfalt av de fire røverne (politimennene), satt på håndjern, fratatt nøklene til sin egen leilighet, dyttet inn i en politibil som stod og ventet utenfor og kjørt til Haukeland sykehus, psykiatrisk avdeling.

På Haukeland sykehus, psykiatrisk avdeling ble han dyttet inn på et rom. Helge satte seg på sengen og følte seg naturligvis ganske forstumlet. Han verken visste eller fikk noen forklaring på hvorfor dette skjedde – ingen hadde konversert med ham under transporten til Haukeland, alt foregikk bak hans rygg.

Etter en stund ble han fortalt av sykehuspersonalet at han var psykotisk og at han trengte medisiner. Helge protesterte selvfølgelig, men det hjalp ikke. Han fikk utlevert tabletter som han kastet umiddelbart. Etter hvert kom det flere overgripere (pleiere) og holdt ham mens det ble satt sprøyte på ham – mot Helges vilje!

Sprøyten gjorde ham sløv, ja, han følte seg direkte dårlig og neddopet. Omsider fikk Helge kontakt med venner og en advokat. Og etter at både Helge og flere av hans medhjelpere hadde bedt hans «behandler», en navngitt psykiater, flere ganger om en forklaring hvorfor han skulle være på Haukeland, ble han plutselig sluppet løs med ordene: «... håper jeg aldri ser deg mer».

Undertegnede vil også få lov til å legge til at Helge aldri gjennom sitt ufrivillige «pasientopphold» fikk

spørsmål om hvordan han hadde det. Helge har gjennom sin advokat tatt ut stevning til retten for overfallet og frihetsberøvelsen, men retten avviste saken grunnet at han nå er en fri mann.

Men siste ord i denne saken er ikke sagt. Overfall og kidnapping er ikke lovlig uansett hvem som utfører forbrytelsen. Helge har liten kontakt med sin familie og derfor er han et lett bytte for offentlighetens overgripere, og har gjennom flere år blitt forfulgt av dette – for de fleste – godt kamuflerte systemet. Men etter at han engasjerte advokat, har han fått fred i nesten et helt år, inntil overgriperne slo til igjen den 10. desember 2001.

Helge er ikke den eneste som har opplevd disse personforfølgene, og blitt brutalt revet ut av sitt eget hjem. Det er mange ensomme og venneløse som sitter neddopet og fortvilet bak psykiaternes lukkede dører. Og blant disse er det også politiske fanger! Det ble bekræftet av Arnold Juklerød i 1995.

Statistikken for tvangsinnleggelse i psykiatrien for Norden bekrefter at noe er mektig galt i Norge, – det viser også maktapparatets holdning til innbyggernes menneskerettigheter.

I år 2000 hadde Norge cirka 10.000 – ti tusen – tvangsinnlagte i psykiatrien, mens Sverige og Danmark hadde 1500 – 2000 hver; dette til tross for at disse våre to naboland har et langt høyere innbyggertall enn det Norge har.

Er det noe rart at syke mennesker må stå i lange sykehuskøer!

Velaug Lie, Oslo
(B.A. 15/4 2002)

BØKER - BØKER -

Kunsten å tenke

– en filosofisk metode til et bedre liv

«Jeg tror at uorden i følelsesmassen er menneskets viktigste åndelig utfordring».

Nina Karin Monsen

Nina Karin Monsen kom i fjor ut med en ny bok. Den heter *Kunsten å tenke* med undertittelen *En filosofisk metode til et bedre liv*.

Boken virket ved første gjennomgang noe rotete og lite relevant. Det første inntrykket gav seg imidlertid etter hvert. Boken ble derimot mer og mer interessant jo mer jeg arbeidet med den! Bokens essens er å luke bort uekte følelser og fremme *sunne tanker om virkeligheten! Uekte følelser* kommer fra symboltenkningen, fra jegets, eller subjektets ønske om å dominere, fra maktkampen og konkurransen, fra tankens feil og irrasjonalitet og fra behovet for akkurat den følelsen nå. De kommer også fra misforståelsen, innbildninger, vrangforestillinger, dagdrømmeri og mareritt og fra den indre motsetningsfylte følelsesmassen. *Ekte følelser derimot, øker livskvlieten og gir håp, energi, tro, tillit og livskvallitet. Ekte følelser gleder andre intenst.*

Boken har tre hoveddeler. Den første delen har tittelen Følelsenes språk. Intensjonen er her å bli seg bevisst sine følelser som f.eks. at det i det akademiske liv gjelder følelser som avstand, kjølighet, kulde, likegyldighet og verdinøytralitet. Vennlige følelser dreier seg om sympati, trygghet, dialog, sannhet osv... mens fiendtlige følelser har å gjøre med maktovergrep, vold, ødeleggelse, løgn, usaklighet, avstand, hat osv... Nina Karin Monsen trekker fram en hel rekke andre følelser. Hensikten er hele tiden å bli seg bevisst om følelsen er ekte eller uekte.

Bokens andre del heter *Den redende tanken*. Her «smaker det brochmannsk». I denne delen diskuterer bl.a. forfatteren hva som ligger i begrepet «sanne tanker» og utvikler setningsmetoden for å rydde opp i rotet. Tankenes mål er å finne sannheten om virkeligheten, slik at virkeligheten gjennomsyres personen. Tankens mål er å forsyne tenkeren med sannhet om eget jeg, andre og verden. Monsen sier naturligvis

mye mer om hva sannhet er, men det får nøye seg med en smakebit. Veldig bra dette, synest jeg! Behovet for å forstå hva sannhet egentlig betyr er stort. Takk til Nina Karin for hennes bidrag til det.

Monsen benytter seg av bl.a. *korrespondanseteorien* og *koherensteorien* som rammer og plattform for det hun vil si om sannhet. Koherensteorien sier bl.a. at en påstand er sann når den stemmer med, eller lar seg utlede sanne påstander fra et tankesystem.

Korrespondanseteorien sier at en påstand er sann hvis den korresponderer med virkeligheten. *Er f.eks. påstanden om at «penger er økonomi» sann ut i fra denne teorien? Nei, det er den ikke fordi påstanden ikke korresponderer til noen real og organisk virkelighet. At «penger er økonomi» er derfor en påstand som ikke er sann!!*

Den tredje og siste del av boken har tittelen: *Metode, skjemaer og eksempler*. Skjemaene er til bruk for analyse og opprydding av rot i eget hode, og det er det et stort behov for i informasjonssamfunnet ifølge Nina Karin Monsen. Dette er bra! Hvorfor ikke prøve setningsmetoden?

Det er mye godt stoff i boken, og den er velskrevet. Det må bli konklusjonen. Jeg tror boken er nyttig nettopp til det mål som filosofen Nina Karin Monsen beskriver.

Kritikk? Jeg tillater meg å kommentere noe forfatteren skriver om skolen. Hun sier. «Ungdom som skulker, hever seg selv over andre og samfunnet han eller hun lever i...» Som pedagog må jeg si med ord av Matti Bergstrøm: *«Ulydige barn som rømmer fra skolen redder seg...»!*

Forøvrig: Les boken!

Anmeldt av Astrid Strømme

KUNSTEN Å TENKE
- EN FILOSOFISK
METODE TIL ET BEDRE LIV
Forfatter: Nina Karin Monsen
Fagbokforlaget 2001
300 sider

«Etikk i en vektøskultur»

Denne artikkelen av Inge Eidsvåg ble trykt i marsutgaven av Samfunnsliv. Artikkelen ble gitt meg av en lærer ved Norsk Lærerakademi i Bergen. Beklager bruk av den uten Inge Eidsvåg tillatelse.

Astrid Strømme

Frisinn – eller tvangsinn?

Av Svein Otto Hauffen

Innvandrerdebatten har pågått lenge. Ikke minst i Danmark. Bl.a. i «Politikken». Sammenfattende kan sies at felles for tendensen hos flere muslimer var/er bl.a. forsøk på 1) å bagatellisere og 2) å rettferdiggjøre tvangsekteskap, (for muslim-jenter) samt pressmidler for å realisere slike. Og 3) Forsøk på bortforklaringer av nevntes antall. Nevnes kan for eks. et innlegg i Aftenposten 1.2. under overskriften: «Sosial utfrysning kan ikke forby». – Det betviles ikke at lysten til å bruke tvangs- midler som nevnte osv kommer fra hjertet. Ikke minst mot døtre som opponerer. Det gjør det ikke mindre akseptabelt for dem som må lide under undertrykkelsen. Tvangslysten gjør seg vel like gjerne gjeldende, uansett land, motiv, påskudd m.m. Påskuddene skifter, men lysten består.

Ved flere opphold i Tsjekia, hørte jeg om tidligere generasjoners arrangerte ekteskap der. Ikke minst om hat og forbitrelse over foreldres materialisme-baserte press. Ved slike lengst foreldede og sosialt uakseptable adferdsmønstre. Især i europeiske samfunn.

Mange er kritikkkløse og mistankeløse til egen vanetenkning og ønsketenkning. Følgelig blir de lett begrepsforvirret fordi de ofte forblir halvbevisst om ords betydning og hva de egentlig sier med dem. I forannevnte innlegg under den talende overskrift, skriver innsenderen bl.a.: «det er ingen vits i å diskutere det alle i utgangspunktet er enig i, nemlig at tvang og vold ikke er akseptert under noen omstendigheter». Hvis alle er enig i dette, hvorfor gjør da

noen seg til talsmenn for det stikk motsatte, for uakseptabel tvang? For eksempel tvangsekteskap og/eller tvangssending av jenter til muslimske land osv. og især etter at man kort sagt, har hevdet at tvang er untagelsesløst uakseptabelt.

På en liste over internasjonalt vurderte verdensproblemer, står følgende øverst: «Vold mot kvinner og barn!» – At «sosial utfrysning ikke kan forby», gjør det vel ikke mindre umoralsk å misbruke det som pressmiddel. At enkelte kan akseptere arrangerte ekteskap for sin egen del, gjør tvangen og smerten ikke mindre for alle dem som presses, mot sin vilje.

Settes et menneske under press, undertrykkes vedkommendes selvbestemmelsesrett, det settes under tvang, med andre ord. Det tvinges, mot sine ønsker og vilje, av noen som med fysisk eller mental/verbal/psykisk vold undertrykker det, ved å påtvinge det sine ønsker og sin vilje. Kort sagt: Herskesyke og diktatur. Tar du valgmuligheten fra et medmenneske, tar du friheten fra det, med det samme. Tar du friheten fra det, gjør du det til slave. Istedenfor en menneskeverdig eksistens ved frihet under ansvar, tvinges det til undermenneskelighet i uverdige slaveri under nedverdige formynderi.

Det er selvsagt ikke akseptabelt å bedrifte formynderi over mennesker som har nådd myndighetsalderen.

Istedenfor å tvangssende voksne døtre til muslimske land, bør slike tvangssindige ta konsekvensen av sine forbenete holdninger, og selv dra til land som nevnte. Som formodentlig finnes omtrent der pepperen gror.

Hvilken betydning vil en ny samfunnsorden ha?

i forhold til den hedenske interesse-motsetningens splittende hedenske verden vi i dag lever oppe i?

Hvis mammons-systemet, maktsystemet – voldssystemet, herske- og styresystemet ikke hadde eksistert, hadde verden i dag vært en enhet – uten landegrenser og nasjonalitetsgrenser, – med felles interesser for alle jordens folkeslag.

Alt daglig kjævel om interesse-motsetninger, alle ørkesløse diplomatiske forhandlinger hadde vært overflødige. Alle spørsmål om grensetviser, maktspørsmål, «nasjonalisering» av Suezkanalen osv. ville vært utenkelige og overflødige.

Og på det økonomiske område med ny og reell samfunnsøkonomi: All lønnskamp og priskamp, all ut-suging og rentekamp, all skatteleg-

ning og utplyndring, alle «problemer» om «overproduksjon», skuddpremie på grisunger osv. ville vært overflødige. – Alt ville ha ordnet seg av seg selv – etter det sivile og fredelige behov i det menneskelige samkvem.

Alt militærvesen, alle veldige rustningstiltak, alle veldige militærbudsjetter og militærvøvelser, stående hærer, atombombelagre, ødeleggelse av ungdommens og menneskenes tid – ville vært en saga bare – og menneskene kunne samle sin kløkt, sin kunnskap og innsikt om fredelige sysler til beste for menneskenes almene vel. Frihet, fred og velstand vil herske på jorden.

Tenker vi denne tanke gjennom blir det overveldende klart, hva ny samfunnsform vil bety for verden – om den grunnlegges på de av Kristus angitte prinsipper.

GEB

Kjærlighet, medisin og mirakler

En kirurgs erfaringer med kreftpasienter og deres enestående evne til å helbrede seg selv

KJÆRLIGHET, MEDISIN OG MIRAKLER

En kirurgs erfaringer med kreftpasienter og deres enestående evne til å helbrede seg selv.

Bernie S. Siegel

Ca 310 s.

Damm Ex Libris, N.W.

Damm & Søn, 2000

Hvordan kan jeg formidle litt av den helsebringende inn-ånding – inspirasjonskjærlighet som fyller denne boken? *Ren informasjon er uten for-løsende kraft.*

Men engasjementet til et menneske som selv har opplevd den transformasjonen han snakker om, smitter over på leseren. Kirurgen Bernie Siegel var en periode yrkesmessig utbrent og tenkte på å skifte yrke. Men i stedet gikk han gjennom en modningsprosess og oppdaget nye, ubrukte sider ved legerollen. Han begynte å engasjere seg mer helhetlig i sine pasienter og se at det var mye mer enn det rent mekaniske han kunne gjøre for dem. Han hadde også lagt merke til at den lille pasientgruppen som frisknet til på egen hånd hadde visse psykologiske kjennetegn. Det var de som tok skjeen i egen hånd og aktivt gikk inn for sin egen helbredelse. Med denne lille prosentdel pasienter som forbilde, startet han selvhjelpsgrupper for kreftpasienter. Han kalte dem Uvanlige kreftpasient(UkrP)-grupper. Hovedsaken var å å vekke pasientenes egne selvhelbredende krefter. Målgruppen hans var kreftpasienter. Bokens primære målgruppe kan være syke mennesker, mennesker som ikke trives med tilværelsen, leger og annet helsepersonell og til sist kan alle mennesker få mye ut av den.

Han er kritisk til legeyrket med dets begrensninger som f.eks. det innarbeidete «upartisk objektivt engasjement» er uttrykk for, og som han mener er destruktivt for både lege og pasient. Et tett lege pasient forhold hvor legen vekker pasientens håp og integrerer psykologiens og religionenes viten i sin rolle, er hva han etterstreber. Legen skal gi med hjertet så vel som med hodet og hendene. Dette mener han også vil gagne legene, som vil bli mer fornøyd med sitt yrke. Som han påpeker har legene høy selvmordsprosent og et høyt rusmiddelforbruk i forhold til andre grupper i samfunnet. Et sted må de gjøre av følelsene og smerten som de opplever ved møte med alvorlig syke mennesker. Et annet ord han mener burde fjernes fra vokabularet er «spontanhelbredelser» som han mener i virkeligheten ikke eksisterer. Det er kun uttrykk for at medisinen pasienten har fått foreskrevet ikke er årsak til helbredelsen og uttrykket er til hinder for å undersøke omstendighete-

ne i pasientens liv som har ført til helbredelsen. For: bak all forandring og all helbredelse ligger hardt arbeid. Han hevder også at de såkalte spontanhelbredelser oftest ikke kommer med i kreftstatistikken.

Siegel fikk sterk motbør for holdningen han hadde til sine pasienter. Han fikk bl.a. høre at han gav pasientene falske forhåpninger. Tull, sier forfatteren. Håp er fysiologisk, ikke statistisk.

Boken handler mye om hva som virker helbredende på oss mennesker. Det er aldri medisinen som helbreder et menneske, det er mennesket selv som gjør det. Medisin er kun en hjelp. Derfor pleier han å anbefale sine pasienter å ta imot cellegift og stråleterapi. Her kommer betydningen av pasientens holdning igjen inn i bildet. Pasienten må ha tro på behandlingen og kan hjelpe til på det psykiske plan med bl.a. visualiseringer slik at behandlingen kan få størst mulig effekt. Han/hun kan se på behandlingen som gode energier som kan gjøre sitt arbeid mens pasienten vinner tid til å gjøre de nødvendige forandringer i sitt liv. Det å bli frisk er ikke alltid målet, for ikke alle kan oppnå det ved langt fremskredne kreftsykdom. Viktigere er det å lære å leve uten frykt og ha et avklart forhold til livet og døden. Med dette som fokus kan en oppnå den nødvendige ro i sinnet som gir et helbredende miljø for kroppen slik at helbredelse lettere kan finne sted.

Innstillingen en har til seg selv er den viktigste faktoren for å holde seg frisk og for helbredelse. Legen kan hjelpe pasienten til å bli et nytt menneske for å motvirke sykdom. Det å være i denne endringsprosessen har en positiv fysiologisk virkning på kroppen. Kreften kan bli en utfordring. Han sier også at miraklene ikke kommer utenfra, men innenfra deg selv. En må omprogrammere sin personlighet. *Bli som den uvanlige pasient som mirakuløst smelter bort sine kreftsvulster. Det kan en gjøre ved å åpne for det ubevisste. Arbeide for å få ren samvittighet. Avdekke konflikter som binder energi som kunne vært frgjort til helbredelse. Finne en indre grunn til å leve. Mobilisere tro på alt en kan tro på.* Finne frem til ubetinget kjærlighet, lære tilgivelse. Ta kontroll over sitt liv og finne sin egentlige vei i livet. Kreftens energi blir da kanalisert til selvutvikling. Svulsten angripes av immunsystemet. Sykdommen er ikke en del av det nye jeget som skapes. Der må endringer til både på det indre og det ytre plan. Kropp/sjel kommuniserer hovedsaklig på det ubevisste plan. Derfor er det nyttig å gjøre bruk av drømmer, tegninger, meditasjon og visualiseringer som brobyggere. På slutten av boken er der eksempler på avslapningsøvelser og noen meget gode visualiseringsøvelser. Hele bo-

ken er en oppskrift på overlevelsesatferd. Dette igjen er synonymt med å åpne veien for kjærlighet. En må lære hva som er positive mentale holdninger. Lære å se meningen i lidelsen. Det er smerten som forandrer mennesket, ikke andres prekenner.

Det gjør noe med en å lese side opp og side ned med dette livsbekreftende budskapet. Det er sjelden en får en så detaljert åpenbaring av de sidene av livet som vi vel alle har vansker for å nå til erkjennelse av. Men det er altså her helsen ligger. Ved å gå dypere enn det rasjonelle plan, når en til det intuitive selv. Handler vi herfra blir vi fornøyd, selv om resten av verden tror vi er gale. Det er her livet bærer frukter. Da må en ha tro på sitt eget liv og hele livsprosessen. Kjærligheten, det å elske frigjør en utrolig helbredende kraft. Forfatteren sier vi blir usårbar når vi elsker. I motsetning til vitenskapen som må se for å tro, mener Siegel at vi må tro for å se. Vi ser i henhold til vår tro.

I løpet av boken er der en del henvisninger til andre som driver vitenskapelig forskning på mange av sammenhengene han omtaler i boken. Der er også henvisning til annen aktuell litteratur og til mennesker som har inspirert ham. F.eks. psykiateren Elisabeth Kübler Ross som har forsket på pasienter, særlig barn, som er nær døden. Hun formidler den samme ubetingete kjærlighet som Siegel gjør.

Siegels bok ble opprinnelig skrevet i 1986. Den ble en formidabel salgssuksess og regnes for en av klassikerne innen sin del av helhetsmedisinen. Nå er boken utgitt på nytt med forord av lege Knut T. Flyt-lie (Vitaminrevolusjonen) og nytt etterord av forfatteren selv. Her sier han bl.a. at han siden boken ble utgitt ikke har oppdaget noe nytt innen overlevelsesatferd. Det som har skjedd er at der er kommet flere vitenskapelige undersøkelser som bekrefter hans funn. Emnet for denne boken og ikke minst entusiasmen den er skrevet med, er noe vi mennesker trenger mer enn noe annet. En bok som kan forløse kraft, liv. En veiviser, helt konkret og lettfattelig til kjærlighetens vesen. Det alle vise har snakket om til alle tider i forskjellig språkdrakt, men som i dag kan være vanskelig for oss å forstå. Det alle religioner har forsøkt å formidle, ofte i symbolspråk, her blir det fremstilt i et språk som er vårt, klart, enkelt, ikke tilslørt i symbolikk. Jeg legger meg på en høy tone og sier at lever vi denne boken, er en viktig prosess garantert i gang.

Inger Kristine Bøe

Positiv tenkning eller formørkende impuls-tenkning?

Av Svein Otto Hauffen

«Tenk positivt!» står det i Programbladet. Med tilføyelsen: «Husk tanken styrer ditt liv.» Da bør vi holde styr på våre tanker. Ellers blir det snart slutt på eftertanken. Hvor den slutter, begynner impulstankene. Da styres vi fort vekk dit vi ikke har tenkt oss. Ut på viddene, ut i tanke-løsheten, eller i det ubetenkte. Da blir det betenkelig. Spesielt for dem som gjerne er mistenksomme mot medmennesker, men kronisk mistankeløse til egne tanker og tenkemåte.

Først det vi belyser i balansert be-sindighet, blir innlysende for oss. Slik at vi kan se og innse objektivt; i nytt lys, i en større sammenheng.

Nevnte gjelder selvsagt unntagel-sesløst også i Nytestamentlig sam-menheng. Derfor presiserer Meste-ren: «Se til HVORDAN dere leser!» og «FORSTÅ hva jeg sier!» Fore-byggende mot å bli uforstått eller misforstått. Ingen blir frelst ved sine misforståelser. Følgelig er de hun-drevis av tvetunge-talende sekter, ubevisste vidnesbyrd om Mesterens realistiske dømmekraft. Samt om at det de tar høytidelig, ikke er nevnte Jesu-ord, men seg selv. Med andre ord: Sektene er talende eksempler og vindesbyrd om at de innbildsk har lukket sinn og øyne for nevnte presise tankevekkende appell – om våken oppmerksomhet og sannhets-søkende, fordomsfri omtanke. Føl-gelig de hundrefoldige religiøse misforståelser og villfarelser.

Treffende

Av Svein Otto Hauffen

Det finnes fyndord og visdomsord som er så treffende og megetsigen-de, at de utsier mere om sakens kjer-ne enn lengre utredninger. Mest i ef-tertankens lys. Ikke minst følgende – henholdsvis av Per Lønning, B. Dybwad Brochmann og Arnulf Øverland. Samt et par genialt tref-fende minidikt av Kumbel (Piet Hein).

«Kristendommen er den mest flammende protest mot menneskets dyrkelse av seg selv. Og den er på-standen om at mennesket – skjult el-ler åpenbart – alltid dyrker seg selv».

«Dyret gjentar seg selv. Mennes- ket kan omvende seg selv». (Hvor mange gjør det?)

«Den som ikke kan forandre me-ning, er ikke et menneske – men et monument!»

«Vil du forbedre verden, da kan du med hell – begynne i dens sentrum: Begynn med deg selv!»

«Menneskene er gode på bunnen, sa fanden. De vil ikke forandre seg selv – men hinanden!»

Og hvem har gitt oss følgende mentale universalnøkkel til realis-tisk livsorientering: «På fruktene skal treet kjennes!»? Den samme som sier: «La de døde begrave sine døde!» – Jesus Kristus.

Innebyrden av ovenfornevnte kan sammenfattende karakteriseres som her: Slik sett går u-omvendte selvdrykere gjerne hardt ut mot andre – og gjentar seg selv, som døde monumenter over sin fariseiske uforanderlighet.

Svein Otto Hauffen

Ei ferd

Sol og vind
ei ope grind
eg går inn
undring strøyer i meg
Det er så stilt
ein angst tar meg
einsam, aleine
det er meg
Skuggen talar
trea kviskrar stilt
Eit rop – det kverv
var det meg?
Ut, ut att!
Men vegen er stengd
eg må vidare
Vidare – alltid vidare

Stedstap

Av Tore Stubberud

Forleden stanset jeg bilen og satte meg stille, helt stille, på et velkjent sted. Med blikket lette jeg etter et fjellskjær som alltid hadde vært der. Det var sprengt vekk. For at bonden nettopp der skulle slippe å løfte opp plogen. Jeg ble vår et tap av barndommens rike, men deretter forundret over en slik sløsing med dynamitt og diesel midt i et landskap som fra autoritativt hold sies å eksistere på grensene av sunn økonomi. Hva som inntil det eksistensielle forulempet meg mest var den ringeakt for selve steds-ets ånd som lå bak en slik halsløs gjerning. Det var som om teknik-kens gribbeklo hadde grepet inn i landskapets myke kvinnelinjer og etterlatt åpne sår der hender i år-hundrer hadde kjælet for jorden. Det finnes et navn for slikt: Sted-stap.

Et sted er en identitet, noe som hviler i seg selv i en verden av for-virrende forandring. Vi trenger stedene – de er utgangspunkt for orienteringsevnen i tilværelsen. Kanskje ligger det en sjelig sunnhet i evnen til å omgås barn-dommens landskaper? Du behøver ikke å eie en gård for å nyte et sted. Stedets ånd følger ikke skjøtet, ei-eren bare låner et sted for en tid. Stedet er for alle.

Moderne landbruk feier som en teknikkens monsun over alle land-skaper og etterlater seg hvileløse nomader. Stedstap er en moderne sykdom som lar oss kave i abstrak-sjonene. Vi kastes ut i avgrunnen og lever vårt liv i repetisjoner, og antisteder som gror opp som bøl-geblikk-kledde kapeller utenfor byene.

I samme øyeblikk kommer jeg til å tenke på romerne – dette kri-gerfolket som okkuperte sted etter sted, land etter land. Men de hadde en kunnskap om steder som en-hver kraftagronom i dag synes å ha glemte. Romerne hadde respekt for hva de kalte «genius loci», stedets ånd: Kom de til et nytt sted, satte de opp små altere for å hylle det sted de hadde inntatt. De gamle lyttet for å finne ut av stedets mys-terium og de valgte å omgås steds-gudene med en stille respekt. Satte de navn på et sted, skulle det skje med klokskap og omtanke. Stedet var unikt, og navnet var aldri tilfel-dig.

Den økologiske bevegelse snakker om «argo-økosystem med minst mulig negative effekter for miljøet». Men hva mener vi med «miljø»? Vi snakker om tapet av krom, magnesium og selen som var vi en slags kjemiske vidunder-mennesker som gjerne skulle gumle sunn mat til vi blir 100. Er vi i ferd med å bli en slags økohy-

pokondere som knasker salater fordi vi er redde for livet selv? Er Debio-merket bare blitt en erstat-ning for kjapt kurerende antibioti-ka? Vil vi noe mer enn å redde meitemark og dyrke vår sunnhet?

Med dette amputerte fjellskjæ-ret ferskt på netthinnen tenker jeg at økologiens dypere mening kan-skje er å la agronomien vokse ut av gården – ut av respekten for stede-ne. Men skal vi stanse teknikkens stedsavvikling må vi ta i bruk dy-pere sanser enn å snuse i en hurtig-produsert kyllingfilet. Eller fink-jemme en bunt gulrøtter på jakt et-ter pesticider.

«Bærekraftig landbruk» blir plutselig et begrep som langt over-skrider min forstand. Som rommer mer enn naturgjødning, grønnsaksa-later, resirkulering og vekstskrif-ter. Bærekraftig betyr da at det er stedene som skal bære både oss og jorda, og kanskje sårer vi oss selv hver gang vi ødelegger et sted?

I redsel for at disse linjer bare er mimrende romantikersnakk går jeg en tur i beiten, for å finne be-kreftelser. Bekkasinene ved bek-ken på Nygård er kommet tilbake etter at Hydro pulveret forsvant. Og forleden fant jeg en hjemme-smidd kalveklave som dyra selv hadde avdekket med sine bløte muler. Som en hilsen fra stedet?

(Sax 3-2001)

Storkrig mot Irak splittar USA og Europa

Noralv Pedersen

Trumfar George W. Bush gjennom eit massivt militært åtak mot Irak, riv han sam-stundes ned det internasjonale nettverket mot terror.

Eit amerikansk åtak på Irak vil kun-ne føra til ei alvorleg splitting mel-lom USA og Europa. Ein ny Golf-krig føyer seg inn i ei lang liste over politiske saker der USA skaper irri-tasjon og frustrasjon i Europa. Den siste er kunngjeringa om at USA skal innføre toll på import av stål for å verja sin eigen industri. Andre saker er «Vondskaps-aksen», usemja om den internasjonale krigsforbry-tardomstolen, Kyoto-avtalen og den internasjonale avtalen mot landmi-ner.

At Storbritannia var fyrste stopp på den ti dagar lange reisa til vise-president Dick Cheney, er ikkje til-feldig. Av dei europeiske leiarane er det Tony Blair som har vist størst forståing for den amerikanske tan-ken om eit åtak på Saddam Hussein.

«Me er sterkast»

– USA satsar på ein «me er ster-kast»-strategi der dei vil pressa an-

dre statar over på deira side og på den måten skapa ein slags interna-sjonal koalisjon. Når USA viser at dei meiner alvor, så håpar dei at og-så russarane vil, om ikkje støtta, så i alle fall avstå frå å fordømme ein krig alt for mykje. Russland veit at også dei må forholde seg til eit nytt regime i Irak som ikkje er Saddam Hussein, seier Henrik Thune. For-skaren ved Norsk utanrikspolitisk institutt (NUPI) trur ikkje USA treng støtte frå så mange statar for å gjennomføra ein krig.

– Britane har signalisert støtte. Det har også Tyrkia, medan Saudi-Arabia slett ikkje er med på eit ame-rikansk åtak. Verken Tyrkia eller andre naboland ønskjer krig og pressar difor på for at Irak skal godta våpen-inspektørane, seier Thune.

Men internt i Storbritannia, USA sin næraste allierte, er motstanden mot ein krig stor. Den britiske avisa The Observer kunne søndag fortelja at USA har bede britane om å stilla med 25.000 soldatar til ein styrke som skal gå til åtak på Irak. Mel-dingane vart tilbakeviste av statsmi-nister Blair, men det hindrar ikkje ei djup splitting i Blair si eiga regje-ring. Bistandsminister Clare Chort har allereie gjort det klart at ho ikkje støttar eit massivt militært åtak mot Irak.

Gammalt fiendebilete

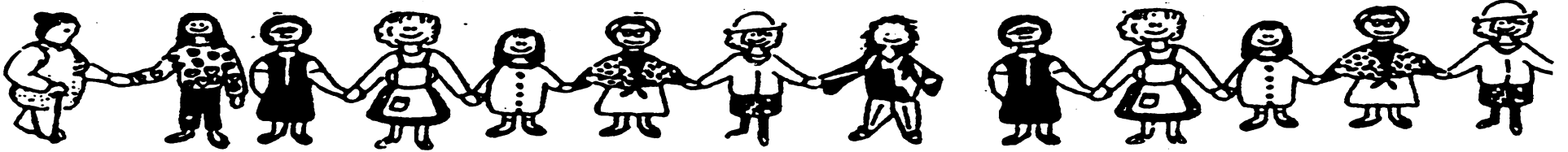
– Kva konsekvensar vil ein krig ha å seia for anti-terrornettverket, Thune?

– Det er fleire nettverk, eitt for Af-ghanistan, som vert irrelevant i den-ne samanhengen, og eitt anna som er stormaktalliansen. Med ein bak-keinvasjon av Irak vil denne allian-sen neppe overleva, seier Thune. Forskaren hevdar at massive åtak på Irak vil gjera klimaet mellom USA og Sentral-Europa dårelgare enn på mange år.

– Eit åtak på Irak er ikkje ein del av krigen mot terror; det er eit steg tilbake til den tryggingspolitiske tenkinga i USA før 11. september, hevdar Thune. Han viser til korleis republikanarane ser med sinne på Bill Clinton, ikkje berre fordi Hus-sein framleis sit med makta, men fordi USA let Hussein vinna ein pre-stisje- og propagandasiger etter Golf-krigen.

– Store delar av det republikanske partiet har pressa på for å fjerna Hus-sein på heile 1990-talet. Også under Bill Clinton prøvde USA å gjen-omføra operasjonar. Går dei i gang denne gongen, kjenner dei seg tryg-ge på at dei kjem til å nå målet, seier Henrik Thune.

(Dag og Tid)

Mindre skole-bedre læring

Av Christian W. Beck

Mange elever i skolen har rett og slett best av å gjøre praktisk arbeid. Når dette blir en pedagogisk plan, såkalt IOP (individuell opplæringsplan), er den politiske driv og entusiasmen i den praktiske utfordring for lengst forsvunnet. Ca 20 % av elevene i skolen blir spesialpedagogiske klienter. Diagnosens stemplede merkelapp og alle de pedagogiske tiltakene skader mange barn og ungdommer.

Slike negative effekter har som årsak en positiv pedagogisk vilje, men bunner i en overtro på skole og pedagogiske metoder. Når spesialpedagogikkens utgifter utgjør ca 25 % av nasjonens skolebudsjett, da har vi systemkrise både for enhetsskolen og spesialpedagogikken. Undervisning er egentlig enkelt. Følgende hypotese om god undervisning står sterkt:

Vi får god undervisning når:

1. Noen (A) kan noe (F) f.eks et teoretisk eller praktisk fag.
2. Noen andre (B) vil lære F.
3. A og B kan møtes for at B skal lære F.

Pedagogisk teori praktisert som undervisningsmetode for å få bedre undervisning, gjør undervisning og læring dårligere. Enkeltmenneskene som er involvert, elevene, foreldre-

ne og lærerne og kunnskapen undervisningen gjelder, blir da redusert på bekostningen av pedagogikk og pedagogisk ekspertise. Denne tabublagte erfaring er det mange som gjør i skolen. Når skolelivet blir fylt med pedagogikk og spesialpedagogikk er dette mest for å rettferdiggjøre skole-institusjonen. Læringens og institusjonens enkle vesen er grunnen til at hjemmeunderviste elever oppnår så gode resultater. Nyere pedagogiske trender har prøvd å hamre fast at kunnskapstegnelsen første bud er sosial innøvelse i gruppeliv med internett og annen elektronisk kommunikasjonsteknologi som hovedsak. Vi registrerer imidlertid en ny gryende bevissthet om at teknologien og det sosiale kun er medier. Skolen er også et medium for læring og utdanning. Det grunnleggende er basiskunnskaper i lesing, skriving og regning. Pedagogiske programmer for sosialkompetanse er metoder for erstatning av foreldre og lokalsamfunn. Slike oppgaver er ørkesløse, men peker på sosial fremmedgjøring som et samfunnsproblem. Vi ser for tiden klart behov for nære menneskelige forhold og betydningen av de små sosiale fellesskap. Flere steder blir det arbeidet iherdig for å lage skoler som surdeig i nye fellesskap. Utgangspunktet kan være en bygd med en truet grendeskole, et livssynsfellesskap, et nabolag, et arbeidsfelless-

skap eller noe annet. Poenget er viljen til å samle seg rundt oppgaven å gi sine barn den -Utdanning en mener er den beste. Dette gir en ny giv også til familieliv og det blir impulser til dannelse av små lokale sosiale fellesskap. Slike initiativ gir da fornyelse av oppløst samfunnsliv. Skolen er blitt et samfunn i samfunnet, nærmest en ghetto, som lever sitt eget liv etter sine egne lover. Vi trenger en utdanning mer åpen og integrert i samfunnet og det virkelige liv. Det er ikke entydig hva det innebærer. Noen elever trives godt med teoretiske studier. Andre elever trenger mer praktisk utdanning. Skolen som ghetto for ungdomsgruppen er ytterst problematisk. Det ser ut til å gi vold, trakassering, oppløsning av disiplin og lite læring. Vi må få ungdomsgruppen tilbake til samfunnet. Mange tenåringer bør kanskje være mest ute i arbeid. Da kan teorilæring en dag i uka være mer effektiv enn en sløv skoleuke. Teorilæring kan en også ta senere når motivasjonen er der. Både i offentlige skoler og i privatskoler ser vi en ny giv. Alle vil ut av myndighetenes kontrollmani. Beskjedne reformer i den offentlige skole med fleksibel skoletid og valg av ukeprogram for de forskjellige fagene, og nye søknader om privatskoler med en lokalorientert pedagogikk, har til felles ønske om mer frihet.

Kanskje vil offentlige skoler og

privatskoler nærme seg hverandre i et større mangfold. Skal det skje må vi ha privatskoler nok, med tyngde til å kunne utfordre og konkurrere med offentlige kommunale skoler. Vi må opp på svensk eller dansk nivå med rundt 10% privatskoler. Den norske privatskoleloven må liberaliseres. Man må kunne lage andre privatskoler enn steinerskoler, montessoriskoler og skoler bygd på livssyn og religiøs oppfatning. Privatskolene må få 100% finansiering, som de offentlige.

Frihet og fellesskap er ikke motarbeidende faktorer når det gjelder utdanning. Den gode skoler er både fri og offentlig. Entusiasme, kvalitet og autoritet forutsetter frie mennesker og skoler med egenart og selvstendighet. Da kan skolene best bidra til kunnskapstegnelse, opplysning og kommunikasjon i offentligheten, for samfunnsfellesskapet.

Blir skolen for statsstyrt mister den egenart og den mister fort respekt for enkeltmenneskene. Blir skolene styrt etter privat økonomiske prinsipper blir det for ulike muligheter til utdanning og kunnskapen blir styrt av profittens krav. Slik kan både stat og kapitalisme bidra til dårligere skole. Vi trenger et næringsliv som kan gi staten tilstrekkelige muligheter til å finansiere utdanningen. Staten bør sørge for at pengene følger eleven.

Utdanning forstått som mest mulig skole er uttømt. En ny avskolingsbevegelse er allerede oppstått. Bøkene til Ivan Illich: «Det skoleløse samfunn» og Nils Christies «Hvis skole ikke fantest» fra 70-tallet blirlest på nytt. I USA er John Taylor Gatto med boken «Forstumming skolens skjulte læreplan» blitt den nye avskolings-ideologen. Om barn og ungdom lærer på skolen, hjemme eller andre steder, spiller det noen rolle? Hva er det som er så farlig om skolefestningen faller?

Utdanning kan også defineres som sertifisering, vitnemål og uformell kunnskapsflyt mellom menneskene i samfunnet. Da er det tillit til at enkeltmenneskene kan ordne opp med utdanningen på egenhånd. Staten tar ansvaret for rettsikkerheten til den enkelte, garanterer for kompetanse i viktige yrker, sørger for like muligheter til utdanning og for alles rett til undervisning i basisferdigheter. Derfra må friheten råde. Statens høyeste prinsipp når det gjelder utdanning er å verne om frihet. Det er det motsatte av skoledogme om maksimal kontroll.

Storkrig i vente?

USA samler støtte til amerikanske militære åtak på Irak. Målet er å fjerne Saddam Hussein (Dag og Tid 16/3 2002).

Hva gjør vi med det? Bør vi innføre «føre-var-prinsippet»? eller hva?

Astrid Strømme

Våre utviklingsagenter

(Et memorandum)

Om vi ser oss om i vrede, og det bør vi, oppdager vi ting som forlenget burde vært satt et sterkt og fordømmende søkelys på.

I de fleste hjem har vi et apparat som man vel trodde skulle være til nyttig informasjon, hygge og glede. Men, er det blitt det? Jeg mener sjølsagt tv-apparatet. I 1967 hadde jeg den litt tvilsomme fornøyelsen å oppholde meg i Toscana i USA ei uke. Her var mange svært hyggelige mennesker og bleikfeite barn og ungdom og fjernsynsprogrammer med stor F. I filmer og andre program blei sendinga avbrutt av reklame. Dette syntes jeg og alle jeg drøfta dette med, var helt forferdelig. Jeg trøsta meg med at slike forhold har vi ikke heime, og vil ikke få det.

I mange år nå har vi hatt disse nevnte forhold i nesten alle fjernsynskanaler. Dette er blitt normalt. Nye normer er innført. En ting er den tvangsmetode som næringsdvs. her tæringslivet anvender. En annen og vesentligere ting er at alle disse tvangspåvirkerne får utfolde seg såpass fritt med svada og glorifisering av allskens «mainnskit» (er nordnorsk og betyr mannsnitt) og at en nærmest blir en sinke om en ikke kjører dette.

Det mest forferdelige aspekt med dette er at reklamemakere, som jo må betale klekkelig til fjernsynsselskapene for å få publisert sin mer og mindre ressurs- og miljøfiendtlige produkter, likevel tjener på dette verk. Hvorfor tjener de på det? Jo, vi naive «normaliserte» forbrukskrøpinger går på limpinnen ved denne glorifiseringen, slik at «tæringslivet» sjøl med økte kostnader, tjener mer. Altså, vi lar oss lokke til å kjøpe mer, sjøl om mange av oss gremmes ved denne utidige tvangspåvirkning.

Det er et stort gap mellom såkalte ansvarlige myndigheters moralpreik om nødtørftighet og miljøbevissthet og den stikk motsatte praksis fra en vesentlig andel av det frie næringsliv, hvis praksis jo sjølsagt disse myndigheter kjenner godt til, men ser gjennom fingrene med (frihet fremfor alt), til stor skade for ressursgrunnlaget, miljøet og folk og land. Dette er hva jeg kaller pengestrømsøkonomi, og som det viser seg, er det motsatte av sunn real- eller økologisk økonomi.

Skal vi sitte på gjerdet til evig tid og la oss «normalisere», forføre av skitprat om miljøvennlige varer i en endeløs flom av nye oppfinnelser av fritt utøvende playboys, slik at f.eks.

muskelkraft blir overflødiggjort? For dette tar jo slanke- og pilleindustrien seg av, samt treningssentrene. Det gror frem virksomheter som er en funksjon av påvirkningsagenturet som «surfer» på vår naivitet, vår likegyldighet, og som sådan ikke burde ha livets rett i en reell økonomi-

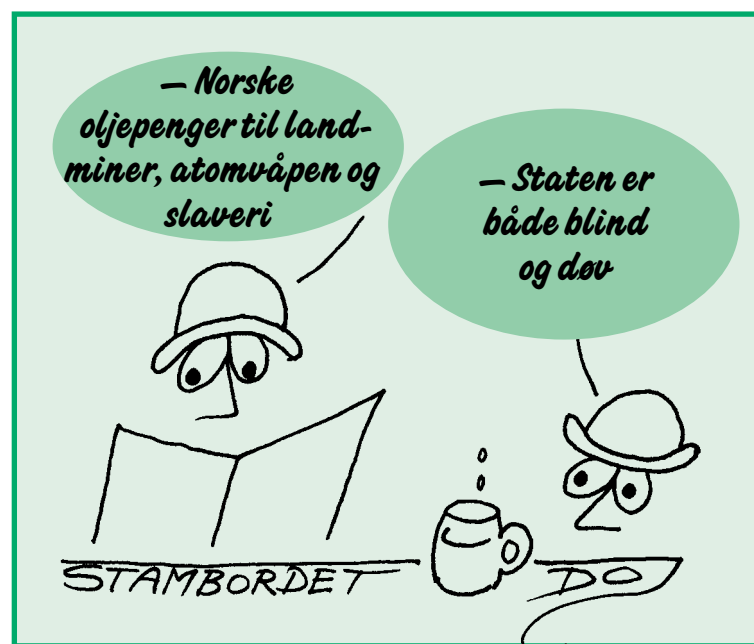
misk og sosial situasjon, men som blomstrer i vår fiktive verdensøkonomi.

Beskrivelsen er slett ikke noen nyoppdagelse, men bevisstheten om disse ting har lett for å bli feid under teppet. Dette er bare en flik av aspektet. Dyrka mark f.eks. samt skog

forsvinner til pengesamlernes gunst. Vi trenger virkelig en ny forbrukerkampanje, eller hva, FIVH?

Trå til, ungdom, dere som ikke ennå er blitt «normaliserte»!!

Med optimistisk økologisk hilsen
T. Steiro

Samfunnsliv

Redaksjon og ekspedisjon
6150 ØRSTA

Abonnement i hele Norden
Kr. 480,- pr år
kr. 240,- pr halvår

Annonsepris kr. 4,- pr mm
1. side kr. 4,50 pr mm

Abonnement kan tegnes
ved poststedene eller
direkte i ekspedisjonen

Sats og trykk:
Møre-Nytt, Ørsta